

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
תשיעי

מאמרי באתי לגני

תשח"י, תשל"ח

•

מאת
כבוד קדושת

אדמו"ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

ה' תהא שנת חירות עצמות

קט"ו שנה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

מפתח כללי

פרק ח' מהמשך באתי לגני ה'ש"ת ד

תשח"י

באתי לגני - יו"ד שבט, ליל ש"ק אחרי קבלת שבת (מאמר א') ו

באתי לגני - יו"ד שבט, מוצש"ק בשלח (מאמר ב') טו

תשל"ח

באתי לגני - יו"ד שבט כז

היושבת בגנים - מוצאי ש"פ בשלח, י"ג שבט לו

באתי לגני (מוגה) - יום ב' פ' יתרו, ט"ו בשבט מב

הוספות

חלק משיחת ב' ניסן תשמ"ח (מוגה) מט

פאקסימיליא מהגהה על מאמר ד"ה באתי לגני תשל"ח נד

מברק לקראת יום ההילולא יו"ד שבט ה'תשל"ח נה

BOSI L'GANI 5718 • 5738

SPECIAL EDITION

©

Published and Copyrighted by

"KEHOT" PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway, Brooklyn, N.Y. 11213

E-mail: Kehot770@gmail.com

Printed in the U.S.A.

5778 • 2017

פתח דבר

לקראת יום הבהיר יו"ד שבט הבעל"ט, יום מלאות שישים ושמונה (חיי"ם)¹ שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, ויום הסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע –

הננו מוציאים לאור את המאמרים ד"ה באתי לגני גו' שאמר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בהתועדויות דיו"ד שבט בשנים תשח"ב² ותשל"ח³.

מאמרים הנ"ל מיוסדים בעיקרם על פרק השמיני מהמשך ההילולא, ויוצאים לאור לקראת יו"ד שבט שנה זו – בו לומדים פרק הנ"ל בפעם הרביעית⁴. וע"פ בקשת רבים – נדפס פרק הנ"ל בתחילת הקונטרס.

בקשר עם מלואת חיי"ם שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, צירפנו חלק משיחת ב' ניסן תשמ"ח (בקשר עם מלאות חיי"ם שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ).

* * *

ויה"ר שנזכה בקרוב להו"ל עוד שיחות ומאמרים של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, ויחזק השי"ת בריאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ויתן לו אריכות ימים ושנים טובות ונעימות וחיים נצחיים, ויראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו, חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך בריאות, הרחבה ונחת, ובקרוב ממש יוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה במהרה בימינו ממש. וע"י הפצת המעינות חוצה נזכה בקרוב ללמוד תורה מפיו של משיח צדקנו, שילמד תורה את כל העולם כולו, ומלך ביפיו תחזינה עיניך בהתגלות מלכותו לעין כל, תיכף ומיד ממש, והיתה לה' המלוכה, אמן כן יהי רצון.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

מערכת „אוצר החסידים"

ימות המשיח,

מוצש"ק פ' יגש, ה' טבת, ה'תשע"ח (ה' תהא שנת חירות עצמות),
קט"ו שנה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א,
ברוקלין, נ"י.

(1) ראה שיחת ב' ניסן תשמ"ח (חלקה נדפס לקמן ע' מט ואילך).

(2) ד"ה באתי לגני תשח"י נאמר ב"פ: בליל ש"ק יו"ד שבט אחרי קבלת שבת, ובהתועדות מוצש"ק (בשינויים והוספות).

(3) ד"ה באתי לגני דיו"ד שבט, והמשכו ד"ה היושבת בגנים דמוצש"ק פ' בשלח, י"ג שבט. כהוספה, נדפס בזה גם ד"ה באתי לגני דיום ב' פ' יתרו, ט"ו שבט (אף שאינו מיוסד על פרק השמיני מהמשך ההילולא), שהוגה ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ונדפס בקונטרס כ"ב שבט תשמ"ט, ואח"כ בסה"מ מלוקט ח"ג ע' נו ואילך. ה, „פתח דבר" נדפס לקמן אחרי המאמר.

(4) ראה ב, „פתח דבר" לד"ה זה ה'תשכ"ח – סה"מ מלוקט ח"ב ע' רלח.

פרק ח' מהמשך באתי לגני ה'ש"ת

ח) והנה בקדושה נעשה מאות ד' ה', ובסט"א נעשה מר' ק', דה' הרי יש בו ג"כ אות יו"ד מלפניו והוא רגל השמאלי דאות ה', אלא שהוא מלפניו, ובדל"ת הוא מאחוריו, והיינו שמורה על אופן היחוד, דאות ד' מקבל מאות ג' שקדם אליו, והוא יחוד אב"א, ובאות ה' היו"ד מלפניו, שהיחוד הוא בבחינת פנים בפנים, וזה נעשה ע"י הצדקה. וכדאיתא בכתבי האריז"ל* דצדקה הוא צדק ה' שמאות ד' נעשה ה', וכמארז"ל* ג' ד' גמול דלים, שהד' מקבל מהג' ועי"ז נעשה אות ה', אבל בסט"א נעשה מר' ק', דק' ה"ה דומה בתמונתו לאות ה' אלא שבאות ה' הרגלים הם בשוה, ובאות ק' הרגל השמאלי הוא יורד למטה, שזהו ע"ז רגליה יורדות מות, שהוא קנה הקו"ף, והוא משארז"ל ירד גבריאל ונעץ קנה בים ועלה בו שרטון ועליו נבנה כרך גדול (שהוא מיצר לישראל, רש"י), והוא קנה הק' הנעשה בקל' וסט"א, וזה הוא המיצר לישראל. וביאור הענין ע"ד החסידות הוא, דהנה הג' קויון* דאות ה' הם ג' לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה, ולכן קנה השמאלי הוא נפסק מהשני קוין להורות שהמעשה הוא נפסק מדיבור ומחשבה, דהגם דמחשבה הוא לבוש המיוחד ודיבור לבוש הנפרד, ולכן המחשבה הוא רק לעצמו והדיבור הוא אל הזולת, הנה בכ"ז הרי הדיבור הוא בערך אל המחשבה, משא"כ מעשה שהוא נפרד. דכן הוא גם בסדר העולמות דכל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, דבראתיו הוא בריאה עולם המחשבה, ויצרתיו יצירה עולם הדיבור, ובעשי' אומר אף, דאף הפסיק הענין, וזהו רגל השמאלי דאות ה"א שהוא מורה על המעשה. ואות ה"א בקדושה הוא כאשר ג' לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה ה"ה ממולאים מאור התורה, החכמה והמדות, והיינו דבמחשבתו חושב מחשבת התורה, ובדיבורו מדבר בדברי תורה. וגם במי שהוא פשוט ולא ידע מאי קאמר (והיינו שאינו בעל השגה), בכ"ז מהדר לדבר בדברי תורה ובפסוקי תורה וכן בדברי תפלה, ומעשה במעשה המצות, וכן בעשיותיו הגשמי' הרי כל מעשיך יהי' לשם שמים, והיינו דגם בעשיית דברי הרשות, מה שיותר לו ע"פ התורה, יהי' לש"ש, וכמו בעסק מו"מ וכמ"ש ששת ימים תעבוד, והכוונה בהריוח הוא שיוכל לקיים את המצות לשמור ולעשות, וכמו במצות צדקה וגמ"ח, וכן בכדי שיהי' מוחו ולבו פנויים לעסוק בתורה ללמוד וללמד לשמור ולעשות את זמני קביעות העתים לתורה ועבודה שבלב בתפלה. וכאשר עושה כן הנה מלבד זה אשר מרויח זמני הלימוד ומחי' נפשו ממש ומאירה באור התורה והתפלה, הנה עוד זאת אשר עצם העסק מו"מ שלו (כאשר הוא לש"ש) הוא כדבעי, דבמילא ה"ה נזהר מאונאה וגזל מרמה ושקר, דהרי יודע אשר כל אלה שנא הוי', ואיך יעשה דבר אשר היפך אלקות. וגם מאיר בגילוי אצלו האמונה פשוטה הקבועה בכל לב איש ישראל דברכת הוי' היא תעשיר, והברכה תבוא רק כאשר יהי' העסק כלי ראוי לברכת הוי', וכן הוא מתנהג גם בשארי

נעשה מר' ק': פס"ח ההקדמה לשבת. שער הכוונות ענין תחום שבת.

בכתבי האריז"ל: טעמי מצות פ' ראה. שער המצות וס' הליקוטים שם. ובכ"מ. וראה מא"א מע' צדק.

וכמארז"ל ג' ד': שבת קד, א.

יורד למטה שזהו ע"ז: ראה ספר הלקוטים שם.

הג' קוין: ראה תרי"א ד"ה חייב אינש (הראשון). לקו"ת ר"פ בלק. ועוד.

הענינים שלו הן באכילה ושתי' שהוא לש"ש להבראת גופו שיוכל ללמוד ולהתפלל ולעבוד את הוי' בקיום המצות, איש איש לפי מהותו ומדריגתו, מארי תורה מארי תפלה מארי עובדין טבין בצדקה וגמ'ח והדומה לפרנס עניים ולהיות מתמכין דאורייתא בגופו וממונו, דאז כאשר עושה זאת לש"ש, הנה בדרך ממילא הרי עצם הפועל הוא כדבעי, וכמו שהוא באכ"ש שנזהר מן המותרות דהפי' הוא דגם בדברים המותרים, הנה דבר שהוא מותרות לו נזהר מזה, מאחר שאין ענינו למלאות תאות נפשו כ"א מה שהוא לצורך קיום גופו וחיותו. וכן הוא גם בשארי הדברים שהוא עוסק בהם, וכמו גבאי צדקה והדומה, הרי דבריו הם בנחת ובקירוב הדעת ואף שלפעמים הוא בחוזק גדול לעמוד על איזה דבר בתוקף גדול, שיהי' נעשה הדבר ההוא בהידור והדומה, ובכ"ז הנה מדבר בנחת ודברי טעם, ומתרחק מהגאוה עד קצה האחרון, להיות שהעיקר הוא אצלו פנימי' הענין שהוא מצות הוי', וזהו אות ה"א בקדושה. ואות קו"ף הם המחדו"מ דלעו"ז, ונעשה מאות רי"ש, דאות רי"ש הוא מחו"ד דלעו"ז, דכאשר הוא מלא ממח"ז והרהורין בישינ, וכן בדיבורים אשר לא להוי' המה, לא מבעי דיבורים האסורים, לה"ר רכילות והדומה, אלא גם ריבוי דברים בטלים, הנה נעשה עי"ז קנה הקו"ף שהוא המעשה, והיינו שנופל במעשה לא טוב ר"ל, וזהו קנה הקו"ף שיוורד למטה, והוא שע"י מעשה לא טוב ה"ה יורד למטה מטה, ובא מהמח' והדיבור הלא טובים. וזהו דכתיב והבור ריק אין בו מים, דישנו באר באל"ף ובור בוא"ו, דבאר באל"ף קאי על הנשמה, וכמ"ש מעין גנים באמ"ח*, דכשם שהבאר נובע מתתא לעילא, ועי"ז הוא ריבוי המים, כן הנשמה ע"י ירידתה בגוף שהוא בירא עמיקתא, אבל כאשר עוסק בתורה ומצות כנ"ל, הנה מזה דוקא נעשה עליית הנשמה ביתר שאת בעילוי אחר עילוי, וזהו מעין גנים, דע"י שהנשמה בבחינת באר הנובעת בגילוי לאלקות, ע"י העבודה בבירור וזיכוך הגוף ונה"ב הנה מזה נעשה המעין בהגנים, דגן הוא ג"ע, וכמ"ש ויטע כו' גן בעדן כו', וגנים הם ב' המדרי' שבג"ע, גן עדן התחתון וגן עדן העליון, והוא שקי' דמיא, נחל התענוג שנעשה לנשמות בג"ע בעלותם למעלה כו', אבל הבור רק, דרק הוא בור כו'. וזהו שארז"ל (שבת דכ"ב ע"ב) ממשמע שנאמר והבור ריק איני יודע שאין בו מים ומה ת"ל אין בו מים, לומר לך מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו, דהבור ריק ובור שהוא הנה"ב מים אין בו אבל הוא ממולא מנחשים ועקרבים שהם מח"ז וכו', וזהו הקו"ף שהם כקוף* בפני אדם, דאדם הוא מחדו"מ*, א' מחשבה, ד' מ' דיבור ומעשה, אבל קליפה הם רק כקוף בפני אדם, דבקדושה המחדו"מ ממולא מאור הקדושה, ובסט"א ממולא ממח"ז כו', וזהו שא' בזהר ונטלין אות שיי"ן שהוא מה שלוקחין הארה דהארה מהארת החיות דקדושה וזהו הקיום שלהם.

קיצור. בקדושה נעשה מד' ה', ממחו"ד בא למעשה שכולם ממולאים בתומ"צ. בסט"א נעשה מר' ק', ממחו"ד דלעו"ז נופל במעשה לא טוב.

מעין גנים באמ"ח: ראה לקו"ת פ' חוקת ד"ה אז ישיר. ד"ה שחורה אני תש"ב (קונטרס מו). ד"ה מעין גנים (בס' המאמרים – אידיש).

הקו"ף שהם כקוף: פת"ח ושער הכוונות שם. מאו"א ק, א. ועוד.

דאדם הוא מחדו"מ: לקו"ת רד"ה בהעלותך (השני). ובכ"מ.

בס"ד. יו"ד שבט, ליל ש"ק אחרי קבלת שבת (מאמר א'), ה'תשח"י.

הנחה בלתי מוגה

באתי לגני אחותי כלה¹, ואיתא במדרש רבה (במקומו) לגני לגנוני למקום שהי' עקרי בתחילה דעיקר שכינה בתחתונים היתה. וע"י חטא עץ הדעת נסתלקה השכינה מארץ לרקיע הא' ואח"כ ע"י שאר החטאים נסתלקה מרקיע לרקיע עד רקיע הז', ואח"כ עמדו צדיקים והורידו את השכינה מלמעלה למטה עד שבא משה רבינו שהוא השביעי וכל השביעין חביבין² והורידה מרקיע הא' למטה בארץ. וזהו צדיקים גו' וישכנו לעד³, שהם משכנים וממשיכים בחינת שוכן עד מרום וקדוש שיהי' בגילוי למטה. והוא ע"י עבודתם באתכפא סט"א ואתהפכא סט"א שע"ז אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין⁴ והוא אור הסובב כל עלמין שמאיר בכולהו עלמין בשוה. ועיקר הגילוי הי' במקדש, כמ"ש⁵ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כאו"א מישראל⁶. וזהו מה שאחת העבודות שהיו במקדש היא עבודת הקרבנות, דבקרבת יס ב' ענינים, בתחלה העלאה מלמטה למעלה, דרזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס⁷ וקרבת מקרבין את הכחות כו', ואח"כ ריח ניחוח, המשכה מלמעלה למטה שיהי' ושכנתי בתוכם. וזהו ג"כ מה שהמשכן הי' מעצי שטים דשטים הוא מלשון שטי' וסטי' מן הדרך, וכמ"ש⁸ כי תשטה אשתו שקאי על הנשמה הישראלית שירדה למטה וסטה מדרך הישר, הנה כאשר ישנו שטות זה דלעו"ז צריך להפכו לשטות דקדושה, וזהו שהמשכן הי' מעצי שטים לפי שכל ענין עבודת המשכן ומקדש הוא להפוך את השטות דלעו"ז לשטות דקדושה.

וזהו ג"כ מה שמהעצי שטים עשו קרשים למשכן, דהנה קרש יש בו ג' אותיות, קו"ף רי"ש ושי"ן, ואיתא בזהר⁹ שהאותיות ק' ור' הם מאתון דלעו"ז, ובכדי שיהי' להם קיום נטלין אות שי"ן ביניהם, בכדי שיהי' להם חיות מהקדושה. וזהו תכלית העבודה להפוך את הקרשים לקדושה. ומבאר בהמאמר אשר האותיות ק' ור' דומים לד' וה"א, שהר' דומה לד' בתמונתו וכן בפירושו, אבל מכל מקום יש הפרש גדול ביניהם, שבד' יש בו יו"ד מאחוריו שהיו"ד מורה על הביטול, ולכן אות

(1) שה"ש ה' א.

מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק השמיני מהמשך באתי לגני הישי"ת (סה"מ הישי"ת ע' 121 ואילך) [לעיל ע' ד ואילך].

(2) ויק"ר פכ"ט, יא.

(3) תהלים לו, כט.

(4) זח"ב קכח, ב. תניא פכ"ז. ועוד.

(5) תרומה כה, ח.

(6) ראה שלה"ר, א. א. סט, א. שכה, ב. שכו, ב.

(7) ראה זח"ב רלט, א. זח"ג כו, ב.

(8) נשא ה, יב.

(9) ח"א ב, ב.

ד' הוא בקדושה, משא"כ בר' אין בו יו"ד מאחוריו, היינו שאין בו ביטול, ולכן הוא מאתון דלעו"ז. וכמו שנתבאר כל זה בסעיפים הקודמים¹⁰.

(ב) והנה אחרי שמבאר בהמאמר ההפרש בין אות ר' לאות ד', מבאר דכמו"כ הוא גם ההפרש בין אות ה"א לאות ק' דאף שהם דומים זה לזה מכל מקום יש הפרש גדול ביניהם, דאות ה"א היא בקדושה ואות ק' היא בלעו"ז. והנה אות ה"א נעשית מאות ד' אלא שניתוסף בה רגל השמאלי, והוא שבאות ד' הו"ד הוא מאחוריו והוא יחוד אב"א ובאות ה"א הו"ד הוא (גם) מלפניו והוא יחוד פנים בפנים שהוא יחוד בשלימות. ובענין אות ד' שיש בו יו"ד מאחוריו מבאר בהמאמר אשר הד' מקבל מהגימ"ל. דזהו ג' ד', גמול דלים. והנה בענין אות ג' מבאר רבינו הזקן¹¹ שתמונת אות ג' מורה על אופן ההמשכה. דהנה אותיות הם מלשון אתא בוקר¹² שהם המשכות וגילויים, ותמונת האותיות מורים על אופן האור והגילוי¹³, וזהו שמבאר רבינו הזקן בענין תמונת אות ג', אשר תמונתו היא וא"ו ויו"ד בסופו, דאות וא"ו מורה על ענין ההמשכה מלמעלה למטה, ולכן הנה בראשית הוא"ו הוא אות יו"ד לפי שכל המשכה היא ע"י הקדמת הצמצום, דבכדי אשר הרב המשפיע יוכל להשפיע לתלמידו הרי צריך לצמצם תחילה את השכל שישאר נקודה בלבד שהיא בערך התחתון. וצמצום זה הוא תחילת ההמשכה, והוא הו"ד שבראש הוא"ו. ואחרי אשר ההשפעה בכללותה היא מדודה לפי"ע המקבל הנה אז צריך להיות המשכה מלמעלה למטה, אשר סדר ההמשכה הוא דכל מה שנמשך למטה יותר הוא מתצמצם ומתקצר יותר, דכן הוא בתמונת אות וא"ו אשר כל מה שנמשך הוא הולך ודק. אמנם כל זה הוא ההמשכה שמצד המשפיע, אבל בכוא השכל לכלי המקבל אז מתצמצמת ההשפעה יותר, והוא הצמצום שנעשה בה מצד כלי המקבל, שהרי גם אחר הצמצום וההמשכה שמצד המשפיע הנה בכוא ההשפעה בכלי המקבל היא מתצמצמת יותר מצד כליו. והוא הו"ד שבסוף הוא"ו (בתמונת אות ג') שמורה על הצמצום שנעשה מצד כלי המקבל, והיינו שהמקבל הוא מקבל רק נקודה בלבד מכללות ההשפעה. וזהו"ע ד' עולמות אבי"ע שבכל המשכה והשפעה, אשר המקבל הוא מקבל רק בחי' עשי' בלבד, והוא חלק רביעי, ולכן הנה הו"ד שבסוף הוא"ו (שבאות ג') הוא רובע מהקו של הוא"ו. וזהו ענין ג' ד' גמול דלים¹⁴ שמורה על ההשפעה מאות ג' לד'.

(ג) אמנם ע"י ההשפעה מאות ג' לד', והיא ההשפעה למאן דלית לי' מגרמי' כלום, הנה עי"ז נעשה מאות ד' ה"א, והיינו אשר ע"י ההשפעה נעשה תוספות

(12) ישע"י כא, יב. ראה תר"א מב, ב. ועוד.

(13) שעהיוה"א ספי"א. פ"ב.

(14) ראה שבת קד, א.

(10) בכל הנאמר עד כאן – ראה לעיל ד"ה באתי

לגני ה'תשי"א-ה'תשי"ז.

(11) תר"א נט, א.

אור, וכנ"ל במעלת ה"א על ד' אשר באות ה"א הוא יחוד פנים בפנים. וכמבואר בכתבי האריז"ל¹⁵ בענין גבאי צדקה, דכתיב¹⁶ יש מפזר ונוסף עוד וארז"ל¹⁷ אם ראית אדם מפזר מעותיו לצדקה הרי אפשר לחשוב שיהי' חסרון וגרעון בממונו, ע"ז כתיב יש מפזר ונוסף עוד, דלא זו בלבד שלא יהי' שום חסרון וגרעון אלא אדרבה ונוסף עוד. ומבואר ע"ז בכתבי האריז"ל בענין גבאי צדקה למעלה, אשר גבאי צדקה הוא יסוד בינה כמו שהוא בז"א, או יסוד ז"א עצמו שבו נמשכים כל החסדים, וז"א משפיע לספי' המל', הנה ע"י השפעה זו הרי לא זו בלבד שאין שום חסרון, אלא אדרבה ע"י דוקא מגיע לבחי' גדלות והתרחבות ז"א. וזהו פירוש צדקה דצדקה היא צד"ק ה"א¹⁸, דצדק קאי על ספירת המלכות, והאותיות צדק מורים על אופן האור שהוא בדרגא נמוכה, דתמונת אות צד"ק היא אות יו"ד על גבי נו"ן והפוכות זו מזו ומורה אשר אופן היחוד הוא יחוד אב"א, וכמו"כ באות ד' הוא יחוד אב"א כנ"ל (ס"ב), וגם באות ק' הוא יחוד גרוע דלכן אפשר להיות מזה אחיזה, דהגם אשר אות ק' הוא בקדושה עדיין, אבל מה שאפשר להיות מזה אח"כ אחיזה כו' הרי זה מורה אשר גם בתחילה הוא יחוד גרוע. וכ"ז הוא בהאותיות צד"ק מצד עצמם, אמנם ע"י ההשפעה ומעשה הצדקה הרי נעשה בחי' ה"א שהוא יחוד פנים בפנים, ועוד יותר אשר מבחי' צד"ק עצמו שהוא יחוד גרוע הנה ע"י מעשה הצדקה נעשה מבחי' צד"ק בחי' ה"א, יחוד פנים בפנים שהוא יחוד בשלימות.

והנה אות ק', אף שכבללות דומה לאות ה"א, אבל יש הפרש גדול ביניהם, שהק' יורד למטה, והוא אשר רגלי' יורדות מות¹⁹, וכמאמר רז"ל²⁰ ירד גבריאל ונעץ קנה בים ועליו נבנה כרך גדול של רומי שמיצר לישראל, דים הוא ספי' המלכות דאצי', ונעץ קנה בים הוא אשר רגלי' יורדות מות, דמזה נעשה יניקה לסט"א ומוסיף כח בקליפות, עד שנבנה כרך גדול של רומי שמיצר לישראל. והיינו, שהעבודה דישראל היא ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, וכרך גדול של רומי מונע ומעכב השראת השכינה בישראל, שכל זה הוא מצד קנה הק' שיוורד למטה. וזהו ההפרש בין ק' לה"א, דק' הוא בלע"ז וה"א הוא בקדושה.

ד) וביאור הענין ע"ד החסידות, הנה כתיב²¹ בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, שהם ג' עולמות בי"ע, דבנפש האדם הם ג' הלבושים מחשבה דיבור ומעשה²². וג' בחינות אלו אף שכולן הן לבושים בלבד, מכל מקום יש הפרש ביניהן, דמחשבה ודיבור, אינם נפרדים מהאדם ולכן ישנם רק במין האדם, היינו שכת הדיבור ישנו

(15) שער המצות פ' ראה.

(16) משלי יא, כד.

(17) מדרש משלי שם.

(18) זח"ג עב, א. ועוד.

(19) משלי ה, ה.

(20) שבת נו, ב. סנהדרין כא, א.

(21) ישע' מג, ז.

(22) ראה לקו"ת בלק סז, א ואילך.

במין האדם דוקא ולכן נקרא בשם מדבר, וגם שהדיבור נשמע להאדם דוקא, משא"כ בכח המעשה הרי ישנו כח הפועל בנפעל גם בדומם, היינו שפעולת כח המעשה היא גם בדומם, וכמו"כ הרי כח המעשה ישנו גם בבצ"ח, והוא לפי שכח המעשה הוא נפסק מהאדם, דכמו"כ הוא בג' עולמות ב"ע הנה בעשי' כתיב אף עשיתיו, אף הפסיק הענין. וזוהי תמונת הג' קוין שבה"א, אשר קו העליון וקו הימני מורים על המחשבה והדיבור וקו השמאלי מורה על המעשה, ולכן קו השמאלי נפסק מב' הקוין, לפי שכח המעשה הוא נפסק מכח המחשבה ודיבור. והנה ג' קוין אלו באות ה"א הן אשר המחשבה דיבור ומעשה שלו הם ממולאים מאור הקדושה, דלבד זאת שמקיים במחשבתו דיבורו ומעשיו את כל הענינים דתורה ומצוות, הנה גם בדברי הרשות הרי כל המחשבה דיבור ומעשה שלו הם לשם שמים, ולא רק הענינים הגשמיים שעושה בהם המצוה וכמו אכילת שבת והדומה שהאכילה עצמה היא מצוה, אלא גם בדברי הרשות הרי כל עשיותיו הם כמו הכשר מצוה ועובד בהם העבודה דבכל דרכיך דעהו. וכמו בענין העסק בפרנסה הנה לא זו בלבד אשר עסקו הוא בתכלית הכשרות שנוהר מאונאה השגת גבול לזה ואינו פורע והדומה, וגם אינו מוטרד ומושקע בהעסק, שמתייגע בהעסק רק בכח המעשה שלו בלבד וכמ"ש²³ יגיע כפיך, אבל מוחו ולבו פנויים לתורה ותפלה, הנה עוד זאת אשר כל העסק הוא לשם שמים בכדי שיוכל לתת צדקה ושאר המצות, ובשביל זה הוא עוסק בפרנסה בכדי שיוכל לעבוד את הוי'. דהנה כאשר העסק שלו אינו כדבעי, הרי לא זו בלבד שבשעת העסק אינו כדבעי עד אשר שוכח אשר ברכת הוי' היא תעשיר ונדמה לו אשר כחו ועוצם ידו עשה לו את החיל הזה, הנה עוד זאת דהעסק שלא כדבעי גורע ומחסר גם בהענינים שהגיע אליהם על ידי עבודת התפלה. וכמו שמבאר כ"ק אדמו"ר האמצעי²⁴ הטעם מה שאנו רואים בהמון הרב, אשר מצד עבודתם בתפלה הם מגיעים לדחילו ורחימו, אם לבחינת יראת אלקים או לבחינת יראת חטא על כל פנים, ומכל מקום כשבא לפועל חסר זאת, איז דאך די שאלה וואו קומט עס אהין. ומבאר ע"ז, אשר בכללות יש ב' אופנים בפרנסה, כמ"ש²⁵ בשמאלה עושר וכבוד, שיש האופן דעושר והאופן דכבוד. דהאופן דעושר הוא מה שרוצה להעשיר, ומשו"ז הוא משקיע הרבה כספים בהעסק עד אשר לזה גם משל אחרים, ועוד אופן ישנו שנותנים לו את פרנסתו בדרך כבוד, היינו דגם כאשר אינו מרבה בעשיית כלים נותנים לו את פרנסתו בדרך למעלה מהטבע. והנה גם כאשר פרנסתו היא באופן הא', צריך ליהזר ג"כ שיהי' בדרך הקדושה, והוא שלא יהי' מוטרד בזה ביותר ושלא יבלבל אותו מהקביעות עתים לתורה ותפלה, כי צריך לידע אשר ברכת הוי' היא תעשיר, וגם כל העסק צ"ל לשם

(25) משלי ג, טז.

(23) תהלים קכח, ב.

(24) בהקדמה לדרך חיים.

שמים. אבל כאשר הוא משקיע ומטריד את עצמו בהעסק, הנה ע"ז הוא עושה גרעון וחסרון גם בהענינים דיראת אלקים ויראת חטא שהגיע אליהם ע"י עבודת התפלה, והוא, דע"י השיקוע בהעסק ה"ה פועל גרעון בכל עניניו עד אשר אינו שייך גם ליראת חטא.

והעצה לזה הוא כמאמר רז"ל²⁶ כל המקבל עליו עול תורה מעבירים ממנו כו' ועול דרך ארץ, והיינו דהגם אשר מצד מעמדו ומצבו במצור ובמצוק אינו שייך להרגיש את התענוג האלקי שבתורה, ועוד יותר שאינו שייך להרגיש גם את התענוג שכלי שבתורה, דהגם שבתורה כתיב²⁷ כי היא חכמתכם ובינתכם (גם) לעיני העמים, אבל מצד מצבו אינו שייך להרגיש גם את התענוג שכלי שבתורה, מכל מקום ע"י שיקבל עליו עול תורה, שיתעקש וישקיע את עצמו (ער) וועט זיך איינשפאָרן און אריינװאָרפן) בתורה בדרך קבלת עול, ע"ז פורקים ממנו עול דרך ארץ.

(ה) **והנה** כאשר עבודתו היא בתמונת אות ה"א, שכל מחשבותיו דיבוריו ומעשיו הם ממולאים מאור הקדושה, הרי זה פועל גם על מדותיו שיהיו כדבעי, וכמו שמבואר בהמאמר בענין גבאי צדקה, שמדבר בדרכי שלום ודרכי נועם. ויש לומר הטעם שמביא בהמאמר את הדוגמא דגבאי צדקה דוקא, ע"פ משנתל"ס"ג בענין גבאי צדקה למעלה, שהוא יסוד בינה כמו שהוא ב"א או יסוד ז"א עצמו. והוא משפיע למל', וע"י ההשפעה ונוסף עוד, שע"י מעשה הצדקה הנה מבחי' צד"ק נעשה ה"א שהוא יחוד בשלימות, ולכן הנה כאשר מבאר בהמאמר הענין דאות ה"א בעבודה, מביא את הדוגמא דגבאי צדקה דוקא. ומבאר בזה, שהגבאי צדקה מדבר הכל בדרכי נועם, דהגם שבענין הצדקה צ"ל בתוקף עד שלפעמים צ"ל בזה ענין הכפי' וכמו מעשין על הצדקה²⁸, מכל מקום מדבר הגבאי צדקה בדברי נועם ודרכי שלום, ומתרחק מן הגאווה עד קצה האחרון. ויובן זה ע"פ מאמר הבעש"ט²⁹ שמקשה דכתיב³⁰ כל שאור וכל דבש לא תקטירו וכתיב³¹ קרבן ראשית תקריבו, דלכאורה הרי זה סתירה, ומבאר אשר בתחילת העבודה צ"ל קצת ישות, והו"ע שאור שמנפח, בדכדי שלא יבוא היצה"ר ויאמר לו מי אני ומה אני לזאת צריך להיות הגבהה בעבודתו, והו"ע שמינית שבשמינית. אך כ"ז הוא בתחילת העבודה, אבל אח"כ הנה כל שאור וכל דבש לא תקטירו. ולכן גבאי צדקה אשר כבר גמר את עבודתו עד שנעשה משפיע על אחרים, צריך להתרחק מהגאווה עד קצה האחרון, שלא יהי' אצלו לא מינה ולא מקצתה.

(26) אבות פ"ג מ"ה.

(27) ואתחנן ד, ו.

(28) ראה ב"י לטויר"ד סרמ"ח.

(29) כתר שם טוב סשצ"ג (נז, סע"א) – הוצאת

קה"ת.

(30) ויקרא ב, יא.

(31) שם, יב.

ו) **אמנם** תמונת אות ק' הנה רגלה השמאלית יורדת למטה, וכנ"ל ס"ג אשר רגלי' יורדות מות עד שנבנה ממנה כרך גדול של רומי שמיצר לישראל, והו"ע שרה דלעו"ז. דהנה אית שדה ואית שדה³², אית שדה דקדושה ואיה שדה דלעו"ז. וע"ז כתיב³³ כי בשדה מצאה צעקה הנערה המאורשה ואין מושיע לה, וכמו שמבאר כ"ק אדמו"ר הצ"צ³⁴ שזה קאי על שדה דלעו"ז. דנערה קאי על הנה"א שירדה למטה, ומצאה האיש בשדה דלעו"ז, דבשדה דקדושה הרי אדרבה דרשו הוי' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב³⁵, משא"כ בשדה דלעו"ז הרי עשו איש שדה נעשה המושל ושולט עלי', עד אשר גם כשצעקה הנערה אין מושיע לה, לפי שהמושל ושולט שם הוא רק עשו איש שדה. וע"ז הוא מסיים ומת האיש גו' לבדו ולנערה לא תעשה דבר, דהנה כתיב³⁶ לא ידח ממנו נדח ולכן ומת האיש גו' לבדו, שהרי כל יניקת הקליפות הוא מהקדושה, וכאשר ישאר לבדו, שיוקח ממנו החיות דקדושה, אזי ומת האיש גו', אבל ולנערה לא תעשה דבר, לפי שגם בשעת החטא היא באמנה אתו ית', שהרי רק רגלי' יורדות כו' אבל בפנימיות הנה וכבודי לאחר לא אתן³⁷. אמנם מכל מקום הרי בחיצוניות ולפי שעה הרי המושל ושולט עלי' הוא עשו איש שדה, והו"ע הקנה דק' שעליו נבנה כרך גדול של רומי המיצר לישראל. והתחלת הענין הוא מהאותיות דמחשבות זרות ודברים בטלים, שמצד המחשבות והדיבורים הלא טובים הנה מזה בא גם למעשה לא טוב שהוא הקנה דק', ולא רק שהאותיות דמחשבות זרות ודברים בטלים הם חסרון מצ"ע, אלא עוד זאת, שהם עושים גרעון גם בכללות עבודתו. וכמו שפירש הה"מ³⁸ ע"פ³⁹ לא רגל על לשונו, שהאותיות דמחשבות זרות ודברים בטלים, לא רק דיבורים האסורים כמו לשון הרע ורכילות אלא גם אותיות של דברים בטלים, הם הולכים רכיל ומקטרגים על כל עבודתו, וזהו לא רגל על לשונו, שנזהר שלא יהיו ענינים המקטרגים עליו.

ז) וזהו גם כן מה שכתוב⁴⁰ והבור רק אין בו מים, דר"ק שהוא אותיות ק' ר' אין בו מים. ומבאר בהמאמר ההפרש בין בור לבאר, דבאר קאי על הנשמה דכתיב בה⁴¹ מעין גנים באר מים חיים, דכמו שמי הבאר, הנה מקודם הם מים מלוחים וע"י שעוברים את המיצר ודוחק של גידי הארץ הם נעשים מים חיים, כך גם בהנשמה ע"י ירידתה למטה להתלבש בהמיצר ודוחק של הגוף ונה"ב, עי"ז היא ממשכת בחי' המעין, שקי' דמיא ובחי' מים חיים בגן עדן העליון, דזהו מעין גנים

(38) אור"ת (סז, א) ולקו"א (סרי"ט) – הוצאת

קה"ת.

(39) תהלים טו, ג.

(40) וישב לו, כד.

(41) שה"ש ד, טו.

(32) זח"א קכב, סע"א.

(33) תצא כב, כז.

(34) אור"ת תולדות קמג, ב ואילך.

(35) ישע"י נה, ו.

(36) שמואל ב יד, יד.

(37) ישע"י מב, ח.

באר מים חיים. וצריך להבין איך אפשר הדבר אשר ע"י עבודת הנשמה למטה בעולם הזה תגרום תוס' אור בגן עדן העליון. אך הענין הוא כמאמר רז"ל⁴² יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי עולם הבא, ומבאר כ"ק אדמו"ר מהר"ש⁴³ ש"ע"י העבודה שבעולם הזה דוקא מגיעים לבחי' אור הסובב. ובכללות יש בזה ג' בחינות, עולם הזה וגן עדן התחתון שהוא (גן עדן התחתון) גדר העשי', גן עדן העליון שלמעלה מגדר זמן ומקום, ויש בחינה נעלית בזה והוא מה שמתחדש על ידי העבודה. והיינו דע"ה אשר בירידת הנשמה למטה יורדת היא מגן עדן העליון לגן עדן התחתון, וכמאמר⁴⁴ דע מאין באת ולאן אתה הולך, דהנשמה באה מאין שהוא ביו"ד וקאי על גן עדן העליון כמאמר⁴⁵ ביו"ד נברא עולם הבא, וע"י עבודתה באה רק לבחי' אין שהוא בלי יו"ד וקאי על גן עדן התחתון, דגן עדן התחתון הוא בגדר העשי', בגדר זמן ומקום, ובפרט ע"י ירידתה בעולם הזה ממש שבאין ערוך לעולם הבא שהוא גן עדן העליון, ומכל מקום ע"י העבודה יש התחדשות, וכמשי"ת. דהנה, התהוות העולמות היא מהמדות כמ"ש⁴⁶ זכור רחמין וחסדיך כי מעולם המה, וגן עדן הוא הג' ראשונות של כל עולם, וא"כ הרי גדלה מעלת גן עדן על העולם כמעלת המוחין על המדות. דהנה כללות ההשתל' נחלק לג' בחינות, ועד"מ בגוף האדם למטה שיש בזה ג' בחי' והם ראש גוף ורגל⁴⁷, דבראש הוא המוחין שהוא המעלה היותר עליונה, ובגוף הם המדות, וברגל כח המעשה בלבד, והוא הכח היותר תחתון, ועם היות שיש מעלה ברגל שהרגל מוליך את הראש ומכ"ש את הגוף, והיינו אשר הגוף והראש אינם יכולים להגיע למחוז חפצם כי אם ע"י הרגל דוקא, אך אעפ"כ הנה בכדי שהרגל יוליך את הראש הרי זה גופא בא ע"י ההבנה שבמוח שמבין שצריך ללכת למקום פלוני, וההשגה שבמוח באה ע"י המדות שבלב להרגלים, ואז הם מוליכים את הלב והמוח למחוז חפצם. שהרגל צריך לקבל מהראש והגוף, לפי שהוא היותר תחתון. ולמעלה ממנו הוא הגוף, ועם היות אשר יש יתרון מעלה בהלב על המוח וכמו ברעותא דליבא שלמעלה מטעם ודעת, הנה יש רעותא דליבא שאף שהיא למעלה מטעם ודעת מכל מקום הנה היא באה ע"י הקדמת ההתבוננות, אלא שההתבוננות היא בענין ההפלאה. וגם בחי' רעותא דליבא שלמעלה מטעם ודעת לגמרי הנה גם זה בא

(42) אבות פ"ד מ"ז.

(43) המשך וככה תרל"ז (קה"ת, תשע"ג) פ"ט (ע"ט).

(44) אבות ריש פ"ג.

(45) מנחות כט, ב.

(46) תהלים כה, ו.

(47) בזכרון אחדים, שהדוגמא דראש גוף ורגל נתבארה כאן באו"א, והוא, דע"י העבודה בעולם

הזה דוקא מוסיפים תוס' אור בג"ע, ואף שהכח לזה בא מלמעלה מעולמות העליונים, ומכל מקום אח"כ ע"י העבודה מגיעים למעלה יותר. ועד"מ הרגל, דאף שזה גופא שמוליך את הראש למקום חפצו נמשך מהראש (כמובא בפנים), מכל מקום אחרי שהרגל מקבל ההשפעה מהראש הרי הרגל מגביר את הראש.

מהמוחין, וכמו ענין המס"נ שאף שהוא תוקף עצמי שלמעלה מהשכל, הנה באמת הרי התוקף דמס"נ ענינו הוא תוקף הדעת שהוא בדעת חזק ותקיף עד מס"נ ממש. והיינו שכל האברים הם מקבלים מהמוחין. ועד"ז יובן למעלה בענין הגן עדן שהוא בחי' ג' ראשונות. אמנם כ"ז הוא כמו שהוא מצד עצמו, אבל ע"י העבודה בעולם הזה דוקא מוסיפים תוס' אור בגן עדן העליון, וזהו מעין גנים, דבגן עדן מצ"ע מאיר רק אור הממלא, יושבין ונהנין מזיו השכינה, שההשגה היא רק בממלא. דלכן אינו מועיל תשובה בגן עדן, וע"י העבודה בעולם הזה ממשיכים את אור הסובב.

ח) **אמנם** כל זה הוא בחי' באר באל"ף. אבל בור בוא"ו ע"ז כתיב והבור רק אין בו מים, שמצד אותיות ק' ור' אין בו מים וארז"ל⁴⁸ אבל נחשים ועקרבים יש בו, שמצד העדר העבודה הרי הוא מוסיף כח בקליפות וסט"א, וזהו"ע קנה הק' שרגלי' יורדות מות. וזהו ג"כ שאמרו⁴⁹ כקוף בפני אדם, דבקליפה יש ג"כ מחשבה דיבור ומעשה, ומדמה עצמה להקדושה, אבל זהו רק כקוף בפני אדם. דאמיתית ענין המחשבה דיבור ומעשה הוא בקדושה, בחי' אדם, דאדם הוא אל"ף ד"ם⁵⁰. ד"ם הוא ראשי תיבות דיבור ומעשה ואל"ף הוא מחשבה⁵¹, והאלף מחי' את הדם. ואי"ז סותר למשנת"ל (ס"ד) בענין אף עשיתי, שהמעשה נפסק והדיבור ומחשבה הם מחוברים. וכאן נתבאר אשר המחשבה היא לחדוד ודיבור ומעשה הם לחדוד, לפי שיש הפרש בענין יחס הלבושים לגבי נפש האדם ליחוסם לגבי הלבושים עצמם, וכמו שמבאר כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע⁵² בענין ג' הלבושים מחשבה דיבור ומעשה, שלבוש המחשבה הוא לבוש המיוחד עם הנפש והו"ע גילוי העלם העצמי לגבי עצמו, משא"כ לבוש הדיבור הוא לבוש הנפסק וענינו הוא גילוי אל הזולת, אלא שיש מעלה בדיבור על מעשה אשר הדיבור הוא מתייחד עם הנפש, היינו שיש לו דביקות, שהרי הוא מדבר במה שהוא חושב או במה שחשב קודם עכ"פ, ולכן הנה הדיבור הוא במין האדם דוקא, שנשמע לאדם וישנו רק באדם, משא"כ המעשה נעשה נפרד לגמרי ולכן נמשך כח המעשה גם בדומם וכמו כח האומן שנמשך גם בהדומם, וגם כח המעשה ישנו גם בבע"ח (וכנ"ל שם). ולזאת כאשר מייחסים את הלבושים לגבי עצמם, היינו כמו שכבר נתגלו מן הנפש, הרי המעשה הוא נפרד והדיבור הוא דבוק, וזהו משנת"ל בענין אף עשיתי. אבל כאשר מייחסים את הלבושים להנפש עצמו, הנה המחשבה היא מיוחדת עם הנפש ואינו חידוש והוספה

(48) ראה ג"כ לקו"ת בהעלותך לא, ג. ביאורו"ע

(49) שבת כב, א. ב"ר פפ"ד, טז.

(50) ראה זח"ב קמח, ב. ספר הערכים – חב"ד שכת.

(51) ד"ה ויאמר גו' לך אעת"ר (סה"מ אעת"ר ע' 52)

כרך א' ע' קנט.

(52) של"ה כא, א. ראה אר"ת להה"מ סקל"ד. מג ואילך.

וסשע"ד. דרך חיים פפ"ג.

בהנפש, משא"כ הדיבור מחודש מהנפש, שהרי הדיבור ענינו גילוי אל הזולת, וא"כ הרי הזולת תופס מקום אצלו, ולגבי הנפש עצמו אין תפיסת מקום להזולת, וכמו"כ אין תפיסת מקום להדיבור שענינו הוא לגלות לזולתו, וא"כ הרי הדיבור הוא מחודש (וע"ד מעשה). וזהו אדם א' ד"ם, שרומז על המחשבה דיבור ומעשה כמו שהם בקדושה אבל המחשבה דיבור ומעשה בלעו"ז הנה התדמותם לקדושה היא כקוף בפני אדם.

ט) וזהו"ע מה שהמשכן הי' מקרשים, לפי שזהו תכלית כל העבודה שבמשכן לאהפכא חשוכא לנהורא, והנתינת כח ע"ז הוא ע"י עבודת הצדיקים ובפרט נשיאי ישראל בכל דור ודור עד נשיא דורנו בעל ההילולא, שנותן כח לכל מקושריו והשייכים אליו, להעבודה דאתכפיא סט"א ואתהפכא סט"א, אשר ע"י עבודה זו אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, שנעשה באתי לגני כמו קודם החטא ולמעלה יותר, עד שנשלמת תכלית הכוונה דנתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים⁵³.

בס"ד. יו"ד שבט, מוצש"ק בשלח (מאמר ב'), ה'תשח"י.

הנחה בלתי מוגה

באתי לגני אחותי כלה¹, ואיתא במדרש רבה (במקומו) לגן לא נאמר אלא לגני לגנוני למקום שהי' עיקרי בתחילה דבבריאית העולמות היתה עיקר שכינה בתחתונים, ועי' חטא עץ הדעת נסתלקה השכינה מארץ לרקיע הא' ועי' החטאים שלאחריו נסתלקה השכינה מרקיע לרקיע עד רקיע הז', ואח"כ עמדו צדיקים והורידו את השכינה מרקיע ז' לו' וכו' עד שבא משה רבינו שהוא השביעי וכל השביעין חביבין² והמשיכה מרקיע הא' למטה בארץ. וזהו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם³, שיהי' עיקר שכינה בתחתונים כמו שהי' בתחילת הבריאיה לגני לגנוני. וזה נעשה ע"י הצדיקים שמשיכים וממשיכים בחי' שוכן עד מרום וקדוש שיהי' בגילוי למטה, והוא ע"י עבודתם באתכפיא סט"א שע"ז אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין⁴, והדיוק הוא בכולהו עלמין, שהוא היקרא דקוב"ה שהוא בכולהו עלמין בשוה, וקאי לא על אור הממלא כי אור הממלא כל עלמין אינו בכולהו עלמין בשוה מכיון שבאור הממלא יש חילוק בעולמות שאין א' דומה לחבירו, כי אם זה קאי על אור הסובב כל עלמין שלגבי' הרי כולהו עלמין בשוה. ועיקר הגילוי הי' בבית המקדש, כמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד מישראל⁵. וזהו מה שאחת העבודות (דפירוש אחת הוא מלשון מיוחד, עבודה המיוחדת) בביהמ"ק היא עבודת הקרבנות, דבקרבנות יש ב' ענינים, דבתחילה הוא העלאה מלמטה למעלה דרזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס⁶ וענין קרבנות הוא קירוב הכחות כו'⁷, ואח"כ הוא ריח ניחוח⁸, נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני⁹ והוא ההמשכה מלמעלה למטה שיהי' ושכנתי בתוכם. וכמו שהוא בענין הקרבנות בגשמיית כך ישנו גם עבודת הקרבנות ברוחניות בנפש האדם וכמו שמבאר בהמאמר בענין אדם כי יקריב מהם¹⁰, שפועל בעצמו (ער טוט דורך מיט זיך) עבודת הקרבנות. וזהו ג"כ מה שהמשכן הי' מעצי שטים דשטים הוא מלשון שטי' וסטי' מן הדרך, וכמ"ש¹¹ כי תשטה אשתו, דבכללות קאי על הנשמה הישראלית שהיא סטה מדרך הישר דרך המלך מלכו של עולם, והוא

(1) שה"ש ה, א.

מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק השמיני מהמשך באתי לגני הישי"ת (סה"מ הישי"ת ע' 121 ואילך) [לעיל ע' ד ואילך].

(2) ויקר"ר פכ"ט. יא.

(3) תרומה כה. ח.

(4) ראה זח"ב קכח, ב. תניא פכ"ז. ועוד.

(5) ראה של"ה סט, א. רא, א. שכה, ב. שכו, ב.

(6) ראה זח"ב רלט, א. זח"ג כו, ב.

(7) ראה סה"מ תש"ט ע' 29. וש"נ.

(8) פינחס כח, ח.

(9) ספרי ופירש"י עה"פ.

(10) ויקרא, א, ב.

(11) נשא ה, יב.

השטות דלעו"ז, וכאשר ישנו שטות זה צריך להיות העבודה דאתכפיא סט"א המביאה לאתהפכא חשובא ומהורא ומרירו למיתקא, שמשטות דלעו"ז עושים שטות דקדושה וכמו אהני ל' שטותי' לסבא¹², שע"ז הוא נעשה בן עולם הבא. והיינו, שמהעצי שטים עושים ובונים מזה את המשכן שבו הוא עיקר שכינה. וממשיך לבאר בהמאמר שזהו ג"כ מה שהעצי שטים נקראים בשם קרשים, דאותיות התורה ענינם מלשון אתא בוקר¹³, שהם ממשיכים גילוי אור, ואותיות השם עצמם מורים על תוכן הדבר שנקרא בשם זה. והנה בקרש יש ג' אותיות קו"ף רי"ש ושי"ן, ואיתא בזהר¹⁴ דהאותיות ק"ר הן אתון דסט"א, ובכדי שיהי' להם קיום נטלין אות שי"ן ביניהן, בכדי שיהי' להם חיות מהקדושה, מכיון דשיקרא לא קאי¹⁵, וזהו השי"ן שבין האותיות דק' ור', וזהו תכלית העבודה להפוך את הקרשים דלעו"ז לקרש דקדושה.

והנה בתחילה מבאר בהמאמר אשר אותיות ק"ר דומים לאותיות ד"ה, דאות ר' דומה לד' ואות ק' דומה לאות ה"א, ומבאר דהגם שאותיות ר' וד' דומים זה לזה מכל מקום יש חילוק גדול ביניהם עד שהם הפכים זמ"ז, ולכן כאשר הוא מחליף אות ד' בר' ור' בד' הרי הוא מחריב עולמות, ומביא דוגמא לזה, דבשמע ישראל הוי' אלוקנו הוי' אחד צריך להדגיש את הד' ובלא תשתחוה לא-ל אחר צריך להדגיש את הרי"ש. והחילוק בין תמונת אות ד' ותמונת אות רי"ש (דתמונת האותיות מורים על אופן האור והגילוי כמ"ש בשער היחוד והאמונה) הוא כפשוטו, שבאות ד' יש בו נקודה מאחוריו משא"כ באות רי"ש, דאף ששניהם מורים על ענין הרישות ודלות, מכל מקום בהד' יש נקודה מאחוריו, דענין הנקודה בלי שום התפשטות מורה על הביטול. דבזה הוא כללות החילוק בין קדושה ללעו"ז, דבלעו"ז הוא פירוד ישות וגאווה ומציאות נפרד, ובקדושה הוא ביטול כמ"ש בתינא¹⁶, ולכן אות רי"ש שאין בה הנקודה מאחורי' וביטול היא מאתון דלעו"ז, ואות ד' אף שהיא בחי' דלות, מכל מקום מכיון שיש בה נקודה וביטול היא מאתון דקדושה, וכמו שנתבאר כל זה בסעיפים הקודמים¹⁷.

(ב) והנה אחרי שמבאר ההפרש בין אות רי"ש לאות ד', מבאר דכמו"כ הוא ההפרש בין אות ה"א לאות ק', דאף שהם דומים זה לזה מכל מקום יש הפרש גדול ביניהם, דאות ה"א היא בקדושה ואות ק' היא בלעו"ז. דהנה אות ה"א נעשית מאות ד' אלא שנוסף בה רגל השמאלית, והוא שע"י מעשה הצדקה נעשה מד' ה"א,

(16) פכ"ב. פל"ה. ועוד.

(17) בכל הנאמר עד כאן ראה ד"ה באתי לגני ה'תשי"א-ה'תשי"ז.

(12) כתובות יז, א.

(13) ישע"י כא, יב. ראה תו"א מב, ב. ועוד.

(14) ראה זח"א ב, ב.

(15) שבת קד, א.

דהד' מקבלת מהגים"ל כמאמר הגמרא¹⁸ גמול דלים ומזה נעשה אות ה"א, ומעלת אות ה"א על אות ד' היא דבהד' היו"ד הוא מאחורי' והוא יחוד אב"א ובה"א היו"ד הוא מלפני' והוא יחוד פנים בפנים שהוא יחוד בשלימות, ובכדי שיהי' מד' ה"א הוא ע"י מעשה הצדקה, שהד' מקבל מהג', גמול דלים, ועי"ז נעשה אות ה"א. עכ"ל בהמאמר. והנה בתמונת אות ג' (שתמונת האותיות מורים על אופן האור והגילוי כנ"ל), מבאר כ"ק אדמו"ר הזקן¹⁹ שהיא משתי אותיות וא"ו ויו"ד למטה. דאות וא"ו מורה על ענין ההמשכה מלמעלה למטה, ולכן הנה בראשית הוא"ו הוא אות יו"ד לפי שכל המשכה מעליון לתחתון הוא ע"י הקדמת הצמצום, דבכדי אשר הרב המשפיע יוכל להשפיע לתלמידו צריך לצמצם תחילה את השכל שישאר נקודה בלבד שהיא בערך התחתון, וצמצום זה הוא תחילת ההמשכה, והוא היו"ד שבראשית הוא"ו, ואחרי אשר ההשפעה בכללותה היא מדודה לפי"ע המקבל צריכה להיות ההמשכה (מלמעלה למטה), וסדר ההמשכה הוא דכל מה שנמשך יותר למטה הוא מתצמצם ומתקצר, דכן הוא בתמונת אות וא"ו שבראשו וא"ו ואח"כ נעשה קו שהולך ודק. אמנם כל זה הוא ההמשכה כמו שהיא מצד המשפיע, אך בכדי שהשכל יהי' לפי"ע כלי המקבל צריך להיות צמצום וביטול כלי המקבל²⁰, שזהו הכלי שיוכל לקבל השפע מן המשפיע (העליון), והוא היו"ד שבסוף הוא"ו (בתמונת אות ג'), היינו בסיום ההמשכה כשצריך לבוא (איבעריגין) להמקבל, שיו"ד זה מורה על הביטול במציאות של המקבל, דאזעירת גרמה²¹ ולית לי' מגרמי' כלום (שזהו"ע הד')²². וזהו"ע גימ"ל ד' גמול דלים כפשוטו, והוא מה שהעשיר שיש לו, משפיע לעני ודל למאן דלית לי' מגרמי' כלום. וע"י ההשפעה מאות ג' לד', מעשה הצדקה, נעשה מד' ה"א, והיינו אשר ע"י ההשפעה נעשה תוספת אור, וכנ"ל במעלת ה"א על ד' שבאות ה"א הוא יחוד פנים בפנים. וכמבואר בכתבי האריז"ל²³ עה"פ²⁴ יש מפזר ונוסף עוד שדרשוהו רז"ל²⁵ על צדקה, אם ראית אדם מפזר מעותיו לצדקה הוי יודע שהוא מוסיף, דלא זו בלבד שאינו מחסר ממנו אלא אדרבה ונוסף עוד. ומבאר על זה בכתבי האריז"ל בענין גבאי צדקה למע', אשר גבאי צדקה שהוא יסוד בינה כמו שהיא בז"א או יסוד ז"א בעצמו שבו נמשכים כל החסדים, נותן צדקה שהוא משפיע לספירת המלכות דלית לה מגרמה כלום, הנה ע"י השפעה זו הרי לא זו בלבד שאין שום חסרון בז"א, אלא אדרבה עי"ז דוקא ונוסף עוד שנעשה מזה ההתרחבות וגדלות ז"א, ועד"ז הוא בצדקה למטה. ומבאר אח"כ הרמז

(18) שבת שם.

(19) תירא נט, א.

(20) בענין ב' צמצומים אלו – ראה גם ד"ה

באתי לגני תשי"ז ס"ב וד'.

(21) זח"א כ, א. זח"ג קצא, א.

(22) ראה גם שם ס"ה יו.

(23) שער המצות פ' ראה.

(24) משלי יא, כד.

(25) מדרש משלי שם.

בהאותיות דצדקה, שהוא צ' ד' וק' ואח"כ נעשה גם ה"א, דצדק קאי על ספירת המל', והאותיות צד"ק מורים על אופן האור, דתמונת אות צדי"ק (דצד"ק) הוא אות יו"ד על גבי אות נו"ן אלא שהפנים דיו"ד הפוך לצד אחר מהפנים דנ', כי אופן היחוד הוא יחוד אב"א, וכמו"כ באות ד' (שהו"ע צדק, כנ"ל) הוא יחוד אב"א כנ"ל וכן אות ק' שהוא סיום התיבה דצדק אפשר להיות מזה אחיזה כמשי"ת להלן. אמנם ע"י ההשפעה ומעשה הצדקה למאן דלית לי' מגרמי' כלום למטה, נמשך כן גם מלמעלה, שנעשה יחוד שלם יחוד פנים בפנים. וזהו ענין אותיות גימ"ל דל"ת ה"א, דע"י ההשפעה מג' לד', גמול דלים, דהתחלת ה'ה' היא הנקודה שמאחורי הד', שעייז מקבל ההשפעה מהגימ"ל (ע"י גומל דלים למטה שפועל הגומל דלים למעלה), עייז נעשה רגל השמאלי של ה"ה"א, שנעשה אות מלא עם הנקודה מאחוריו, והוא יחוד פנים בפנים.

ג) וביאור הענין (דאות ה"א) ע"ד החסידות, מבאר בהמאמר שג' הקוין שבה"א מורים על סדר ההשתלשלות דג' עולמות ביי"ע, בראתיו יצרתיו אף עשיתיו²⁶. ומבשרי אחזה, דהנה ענין ג' עולמות אלו בנפש האדם הוא ג' הלבושים מחשבה דיבור ומעשה²⁷, וזהו הג' קוין שבה"א, אשר קו העליון וקו הימני מורים על המחשבה ודיבור, בריאה ויצירה, ורגל (קו) השמאלי מורה על לבוש המעשה, עולם העשי'. וזהו ג"כ הטעם שקו השמאלי נפסק מהב' קוין, לפי שעולם העשי' נפסק מבריאה ויצירה, וכמ"ש אף עשיתיו דאף הפסיק הענין. וכמו שאנו רואים ג"כ בלבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה, דאף שכולם הם לבושי הנפש, מכל מקום הנה מחשבה ודיבור אינם נפרדים לגמרי מהאדם ולכן ישנם רק במין האדם, משא"כ כח המעשה נעשה נפרד מהאדם עד שישנו כח הפועל בנפעל, כח האומן בהכלי, גם בדומם. ועוד זאת שגם בכע"ח שאין בהם שכל כלל יש כח המעשה והוא לפי שכח המעשה אינו מחובר עם האדם, משא"כ מחשבה ודיבור שהוא מיוחד למין האדם דוקא שלכן נקרא בשם מדבר (והדיבור כמו שהוא נשמע רק להאדם). והנה ג' קוין אלו באות ה"א הוא כאשר המחשבה דיבור ומעשה צ"ל אות דקדושה, שהם ממולאים מאור הקדושה. וכמו שמבאר, דכאשר ממולא מאור דקדושה, אז מחשבתו דיבורו ומעשיו הם כדבעי, והיינו דלבד זאת אשר כל הענינים דתורה ומצוות המוטלים עליה שום דבר לא יחסר ממנו והכל הוא בשלימות אצלו, הנה גם בשעת עסקו בעניני עולם ע"פ שולחן ערוך הרי גם אז כל עשיותיו הם לשם שמים, והוא (בכללות) העבודה דבכל דרכיך דעוהו²⁸, דלא רק באופן שענינים גשמיים עצמם הם מצוה, וכמו אכילת שבת והדומה שהאכילה עצמה היא מצוה,

(28) משלי ג. ו.

(26) ישע"י מג, ז.

(27) ראה לקו"ת בלק סז, א ואילך.

כי אם שגם בדברי הרשות הרי כל עשיותיו הם כמו הכשר למצוה הבאה אח"ז. וכמו שמביא בהמאמר הדוגמא מענין העסק בפרנסה כדי שיהי' מוחזק פנוי לתורה ולבו פנוי לעבודת התפלה וכן בשאר עניניו, נוסף לזה שמן הפרנסה עצמה עושה צדקה וכן שאר מצות שאינם באים חנם, למגנא, וכידוע²⁹ שצריך לקנותם בדמים. ומוסיף עוד ענין, דכאשר מתנהג באופן כזה הרי אז פשיטא שכל עסקו הוא בתכלית הכשרות שאינו שייך לשום דבר האסור, דמאחר אשר כל עסקו הוא לש"ש הרי מובן שלא יעשה באופן דהיפך רצון הבורא, דלא רק שהוא נזהר מאונאה השגת גבול וכדומה, אלא עוד זאת שלא יהי' מבולבל וטרוד ומושקע בעסקיו, מכיון שידוע אשר ברכת הוי' היא תעשיר, דמאחר שכל עסקיו הם לש"ש הרי יש לו הסיוע דהקב"ה עוזרו ויהי' הענין דברכת הוי' היא תעשיר³⁰, ולכן אין לו במה להיות מוטרד, ולא רק שהזמנים שצריך לתורה ותפלה ועשיית המצות לא יקח מהם עבור עסקיו, אלא עוד זאת דגם בשעת העסק גופא בשעה שמותר ע"פ תורה להתעסק בזה, הנה בכל רגע פנוי ה"ה עוסק בתורה ועבודה. דהנה כאשר הוא מושקע בעניני פרנסה, הרי לא זו בלבד אשר בשעת העסק אינו כדבעי שהרי זה מראה שנדמה לו אשר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, הנה עוד זאת דהעסק שלא כדבעי גורע ומחסר גם בהענינים ודרגות ומעלות שהגיע אליהם ע"י עבודת התפלה והתורה ומצוות, משא"כ כשהעסק שלו במשא ומתן הוא כדבעי ה"ה מחי' נפשו ומאירה באור התורה והתפלה.

ד) וזהו ג"כ מה שמבאר אדמו"ר האמצעי בהקדמתו לדרך חיים, שישנם ב' אופנים בפרנסה, אופן הא' הוא דהרוצה להעשיר ירבה בסחורה³¹ שהוא משקיע כספים בהמסחר שלא לפי"ע הקרן ושלא לפי כחו ויכלתו עד שלווה גם משל אחרים, דכל זה הוא בכדי שיהי' ריבוי בסחורה שלא לפי"ע המדידה והגבלה שלו, שרוצה להעשיר. והנה אופן זה אפשר להיות בדרכי הקדושה, שהרי עצה זו כתובה בתורה. והיינו דאלו אשר מצד איזו סיבה שתהי' ענינם הוא להיות פרנסתם ע"פ דרכי הטבע דוקא, ולכן כדי שיהי' ריבוי והוספה בפרנסתו צריך הוא להוספה וריבוי בכלים, ומכיון שהקרן והכלים שלו אינם מספיקים הוא לווה ממון משל אחרים, היינו שהוא צריך לכלים של אחרים, אלא דכאשר הוא בקדושה הרי אז הוא יגיע כפיך בלבד, דאף שהוא יגע בהעסק וכהל' יגיע כפיך, מכל מקום מוחזק ולבו עסוקים במה שהוא ענינם באמת (אין וואָס זיי דארפן ליגן) בענין תכלית בריאתו דאני לא נבראתי אלא לשמש את קוני³². אבל כאשר הוא מושקע בהעסק ה"ה יורד למדריגה פחותה יותר, דהיגיעה שלו היא לא רק יגיע כפיך כי אם גם מוחזק ולבו טרודים

29) זח"ב קכח, א. וראה טעמי המצות פ' ראה

31) נדה ע, ב.

32) משנה סוף קדושין.

מצות הצדקה.

30) משלי י, כב.

בהעסק עד שהוא מושקע בדאגות וטרדות הפרנסה, הנה אזי לא זו בלבד שבשעת מעשה אינו כדבעי, אלא שהשיקוע בהעסק גורע גם בענינים אלו שהגיע אליהם ע"י עבודת התפלה ובתורה ומצות'. ובזה מתרץ מה שאנו רואים ברוב ההמון דאף שמצד עבודתם בתפלה ותורה ומצוות שייכים הם (דארפן זיי האַלטן) ליראת אלקים ומכש"כ ליראת חטא, ולפועל חסר זאת. ומבאר שם, אשר זהו מצד השיקוע בעניני פרנסה (אז ער פאַרלירט זיך אין דעם) עד אשר דואג פן יחסר לחמו שזה מחסרו בכל מציאותו (דאס צערייבט זיין גאַנצע מציאות), ה"ז גורע אצלו גם בהבנה והשגה שלו עד שאינו שייך ליר"א ואפילו לא ליראת חטא. ואופן הב' בפרנסה הוא כמ"ש³³ בשמאלה עושר וכבוד, והיינו דגם כאשר אינו מרבה בעשיית כלים הנה ברכת הוי' היא תעשיר, שנותנים לו הצלחה מופלגה בפרנסתו שלא לפ"ע הכלים, למעלה מדרך הטבע. אמנם גם באופן הא' שפרנסתו באה ע"י לבושי הטבע דוקא, הנה גם בזה צ"ל בדרכי הקדושה כנ"ל, והיינו שלא להיות מושקע בזה, דכאשר הוא מושקע הרי זה מחסר וגורע בכל עניניו כנ"ל.

וזהו שאמרו רז"ל³⁴ כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו כו' ועול ד"א, וכל הפורק ממנו עול תורה נותנים עליו כו' ועול ד"א, דכאשר פורק ממנו עול תורה, אשר כח ההעמקה הבנה והשגה והסברה אינו משתמש בהם בתורה אלא הם מושקעים בעניני פרנסה עד לדיוטא היותר תחתונה, נותנים עליו עול דרך ארץ, ובאופן דעול, והיינו שעושה ענינים כאלו שאין להם שום מקום בשכל, כי אם הוא בדרך עול (בצד הלעומת זה). והעצה לזה היא שיקבל עליו עול תורה ועול מצות, והיינו דהגם אשר מצד מעמדו ומצבו במצור ומצוק הבא מצד החומריות שלו, או אפילו מצד הגשמיות שלו, אינו שייך להבנה והשגה ומכש"כ להעמקה, מכל מקום הוא מקבל עליו עול תורה שהוא מוסר ונותן עצמו (ער וואַרפט זיך אַריין) בדרך עול, וכמו"כ עול עבודת התפלה ועול מצות, אזי פורקים ממנו עול דרך ארץ, אם באופן הא' בדרך הטבע או שעוזרים לו מלמעלה שתהי' פרנסתו באופן הב', והוא שגם בכלים מועטים תהי' לו פרנסה מרובה והצלחה למעלה מדרך הטבע.

ה) וזהו תמונת אות ה"א, שג' הלבושים מחשבה דיבור ומעשה ממולאים מאור הקדושה אשר כל עניניו הם כדבעי, שזה אינו נותן מקום (לאַזט ניט צו) כל עניני חושך המחסרים וגורעים ומנגדים להאור דקדושה ועניניו, דכאשר הוא ממולא מאור הקדושה, הנה לא זו בלבד שכל עשיותיו הם לש"ש, אלא גם בעשיות כאלו שיש מקום למציאות שלו, מכל מקום הוא בתכלית הביטול, וכמו שמבאר בהמאמר בענין גבאי צדקה, דהגם שבענין הצדקה צריך להיות לפעמים בתוקף עד

שצ"ל ענין הכפי' וכמו מעשין על הצדקה³⁵, מכל מקום הנה הגבאי צדקה (שענינו למעלה הוא (כמשנת"ל ס"ב) בחי' יסוד בינה כמו שהוא בז"א או יסוד ז"א) מדבר את דבריו בדרכי נועם, דעם היות שהוא בתוקף גדול ולכאור' תוקף זה יכול להביא לידי ישות מציאות וגאווה, מכל מקום מכיון שהוא ממולא מאור הקדושה הרי הוא מדבר בדברי שלום ודרכי נועם, ומתרחק מן הגאווה עד קצה האחרון. והובא ע"ז (במאמר באתי לגני (הא') דש"ק) מאמר הבעש"ט³⁶ ע"פ³⁷ כל שאור וכל דבש לא תקטירו גו' קרבן ראשית תקריבו, דלכאור' יש בזה סתירה, דמאחר דשאור ודבש בכלל אינו טוב, למה בקרבן ראשית מביאים זה. ומבאר, אשר בתחילת העבודה, קרבן ראשית, צ"ל קצת ישות, והו"ע השאור שמנפח, בדכדי שלא יבוא היצה"ר ויאמר לו מי אני ומה אני לזאת צריכה להיות הגבהה בעבודתו והו"ע שמינית שבשמינית. וכמו"כ הו"ע הדבש שהוא התענוג, וכמאמר³⁸ לעולם ילמוד אדם שלא לשמה, כי אם מצד התענוג שבשכל התורה, שזהו קרבן ראשית תקריבו. אמנם כל זה הוא בתחילת העבודה, אבל אח"כ כאשר צריך להיות על המזבח, שצריך לעלות לריח ניחוח למעלה, הנה כל שאור וכל דבש לא תקטירו, וצריך להתרחק מגאווה עד קצה האחרון, שלא יהי' לא מינה ולא מקצתה³⁹.

ו) **אמנם** כ"ז הוא כאשר הוא כדבעי, אבל כאשר אינו ממולא מאור הקדושה, אז חסרות אצלו כל הדרגות הנ"ל, שיש לו דברים בטלים שבאים ע"פ רוב ממחשבות בטלות, שמחשבות ודיבורים אלו מביאים גם למעשים בלתי רצויים, עד למעשים האסורים, דלא זו בלבד שבשעת מעשה הרי המעשה דבור או מחשבה הם שלא כדבעי, אלא שהם עושים גרעון וחסרון בכל עבודתו הקודמת (ע"ד שנת"ל בענין דאגות הפרנסה). וכמו שפירש הרב המגיד⁴⁰ ע"פ⁴¹ לא רגל על לשונו, דבלשון (דבור) האדם, הרי נתתי לפניך את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע⁴², שיש דיבורים דקדושה באותיות התורה והתפלה, וישנם אותיות דלעו"ז של דיבורים האסורים או אפילו דברים בטלים, הנה אותיות דמחשבות זרות ודברים בטלים (לא רק דיבורים האסורים כמו לשון הרע ורכילות אלא גם אותיות של דברים בטלים) הם עולים למעלה והולכים רכיל ומקטרגים על כל הדיבורים שלו בתורה כו', וזהו לא רגל על לשונו, דעבודת הצדיק היא שאין אצלו הדברים בטלים שהולכים רכיל ומסטינים און לאָן ניט צו הפעולה של דברי התורה ותפלה. אבל כאשר אינו נזהר בזה אז זה מחסר וגורע בהשגותיו בענינים הקודמים, עד שמביא למעשים בלתי רצויים, ועד למעשים האסורים. וזוהי תמונת אות ק', דאף שהוא דומה לה"א, אבל

(35) ראה ב"י לטויו"ד סרמ"ח.

(36) כש"ט שצ"ג (הוצאת קה"ת).

(37) ויקרא ב', יא ואילך.

(38) פסחים נ, ב. וש"נ.

(39) סוטה ה, א.

(40) אור"ת (סז, א) ולקו"א (סרי"ט) – הוצאת קה"ת.

(41) תהלים טו, ג.

(42) נצבים ל, טו.

באות ה"א מסתיים רגל השמאלי בשוה לרגל הימיני, משא"כ כשנעשה מזה אות ק', הנה רגלה השמאלית יורדת למטה, והיינו שריבוי המחשבות זרות ודברים בטלים גורם אשר גם המעשה שלו אינו כדבעי, וזהו מה שקנה הק' יורד למטה מטה. וזהו שארז"ל⁴³ ירד גבריאל ונעץ קנה בים ועליו נבנה כרך גדול של רומי שמיצר לישראל, ופירש כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁴⁴, דים הוא ספירת המל' דאצי', ימא רבא, ונעץ קנה בים היא היניקה וההמשכה לסט"א, אשר רגלי' יורדות מות, שע"י שנמשך בכח המעשה נעשה מזה יניקה לסט"א, ומוסיף כח בקליפה, עד שנבנה כרך גדול של רומי המיצר לישראל, דזהו מה שארז"ל⁴⁵ לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים. ומבאר שם⁴⁶ כ"ק אדמו"ר הצ"צ בארוכה, שישנו הענין דמדבר אשר לא ישב אדם שם⁴⁷, דעבודת האדם היא שיהי' כתפארת אדם לשבת בית⁴⁸, בחי' דירה נאה כלים נאים ואשה נאה⁴⁹, והיינו כדאי' בתקו"ז⁵⁰ שזהו"ע מה שהנשמה היא כדבעי ועבודתה בתורה ומצוות היא באופן דנאה, עי"ז נעשה כתפארת אדם לשבת בית, המשכת אדם העליון. אבל ענין המדבר הוא ארץ שממה אשר לא ישב אדם שם, היינו שאדם העליון שעל הכסא⁵¹ אינו יושב שם והי"ז שדה דלעומת זה. וכמ"ש הרד"ק⁵² אשר שדה הו"ע המדבר שזהו לא כמו הה"א בקדושה, אלא הה"א שממנו היא היניקה ללעו"ז, היינו כשנעשה ממנו ק', שהרי גם בציור אות הק' ישנו ה"א אלא שהקו נמשך למטה מטה.

ז) והנה בשדה זו ישנו האיש שדה, עשו, שהוא הלעו"ז דקדושה, ועי"ז כתיב⁵³ כי בשדה מצאה צעקה הנערה המאורשה ואין מושיע לה. דהנה נערה (דקאי על הנה"א) היא אשר עדיין לא קבילת דבר, וכאשר ירדה למטה ונמצאת בשדה דלעו"ז, דקאי על בחי' מדבר אשר לא ישב אדם שם מכיון שאינו ממולא מאור הקדושה אלא מלעו"ז (כנ"ל ס"ו), הנה אז עשו איש שדה נעשה המושל ושולט עלי' לפי שעה, עד אשר גם כשצעקה הנערה אין מושיע לה, דאם הי' שם האור דקדושה אזי לא היתה נתינת מקום (וואלט דאס נישט צוגעלאזט) שתמצא בשדה שאינו מקום מושב לאדם העליון, אבל מכיון שאינו ממולא מאור הקדושה כנ"ל, לכן אין מושיע לה. ועי"ז מסיים ומת האיש גו' לבדו ולנערה לא תעשה דבר, ומבאר כ"ק אדמו"ר הצ"צ בארוכה⁵⁴, דלא ידח ממנו נדח כתיב⁵⁵, ולכן ומת האיש גו' לבדו. דהנה איש שבפסוק זה קאי על האיש שדה, וכאשר מוציאים ממנו כל

(43) שבת נו, ב. סנהדרין כא, ב.

(44) אוה"ת תולדות קמא, ב.

(45) רש"י תולדות כה, כג.

(46) אוה"ת שם קמג, ב ואילך.

(47) ראה ירמ' ב, ו.

(48) ישע"י מד, יג.

(49) ברכות נו, ב.

(50) תקו"ז (כב, ב).

(51) ראה לקו"ת נשא כ, ג. ובכ"מ.

(52) הובא באוה"ת שם, ב.

(53) תצא כב, כז.

(54) שם קמד, ב ואילך.

(55) שמואל ב יד, יד.

הניצוצות קדושה, חיל בלע ויקיאנו מבטנו ירשנו אל⁵⁶, שאז נשאר (האיש גו') לבדו, לכן ומת האיש גו', דכל המציאות דקליפות הוא מצד יניקתם מהקדושה (וע"ד שנת"ל (ס"א) בענין אותיות ק"ר, שבכדי שיהי' להם קיום הוא ע"י חיות אות שי"ן שהוא מאתוון דקדושה), הנה כאשר נשאר האיש לבדו, שלוקחים ממנו החיות בטנו ירשנו, אזי ומת האיש גו'. אבל ולנערה לא תעשה דבר, כי זהו רק מה שרגלי' יורדות מות, אבל בעצם נשאתה היא בשלימותה, כי וכבודי לאחר לא אתנ⁵⁷. אבל בכ"ז מכיון שלא הי' אור הקדושה בלבושי מחשבה דיבור ומעשה שלו, לכן לפי שעה עכ"פ בשדה מצאה שישנה יניקה ללעו"ז, שזהו"ע הק' שרגל השמאלי נמשך עד למטה מטה.

ח) וזהו ג"כ מה שכתוב והבור רק אין בו מים⁵⁸, דרק שהוא אותיות ק' רי"ש אין בו מים, ומבאר בהמאמר ההפרש בין בור ובאר, דבור קאי על נפש הבהמית ונפש הטבעית, ובאר קאי על נפש האלקית, נשמות ישראל, דכתיב בהן⁵⁹ מעין גנים באר מים חיים, דכמו שמי הבאר מקודם הם מים מלוחים וע"י שעוברים את המיצר ודוחק של גידי הארץ נעשים מים חיים, כך גם בהנשמה ע"י ירידתה למטה להתלבש בהמיצר ודוחק של הגוף ונפש הבהמית, ע"י"ז היא ממשכת בחי' המעין דמים חיים בגנים, שהם גן עדן העליון וגן עדן התחתון, והוא שקי' דמיא נחל התענוג כו', וזהו מעין גנים באר מים חיים. וצריך להבין איך אפשר הדבר אשר ע"י עבודת הנשמה למטה בעולם הזה תגרום תוס' אור בגן עדן, ובפרט בגן עדן העליון. וביותר יוקשה ע"פ המאמר⁶⁰ דע מאין באת ולאן אתה הולך, ומבואר בחסידות⁶¹ ההפרש בין בחי' אין לבחי' אן, דתיבת אין הוא ביו"ד ואן הוא בלי יו"ד, ובענין היו"ד איתמר⁶² ביו"ד נברא העולם הבא שקאי על גן עדן העליון, וזהו ההפרש בין אין לאן, דאין הוא גן עדן העליון, ואן שהוא בגדר מקום הוא גן עדן התחתון, שיש לו שייכות (ס'איז פארבונדן) עם עולם הזה שהוא בגדר מקום וזמן. וזהו דע מאין באת ולאן אתה הולך, אשר הנשמה באה מאין גן עדן העליון, ומשם היא יורדת למטה, ואחרי כל עבודתה למטה בעולם הזה הנה לאן אתה הולך, שהיא באה לגן עדן התחתון. ולפי"ז אינו מובן לאיזה צורך היתה הירידה ומה מרויחים בזה, ובפרט אשר כל הדרכים בחזקת סכנה. ומבאר כ"ק אדמו"ר מהר"ש⁶³ דהנה אמרו רז"ל⁶⁴ יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא, דעולם הבא כולל כל עולמות עליונים וביחוד גן עדן העליון, ותשובה ומע"ט

61) לקו"ת במדבר ב, א. ועוד.

62) מנחות כט, ב.

63) המשך וכנה תרל"ז (קה"ת, תשע"ג) פ"ט (ע' ט).

64) אבות פ"ד מ"ז.

56) איוב כ, טו.

57) ישע"י מב, ח.

58) וישב לו, כד.

59) שה"ש ד, טו.

60) אבות רפ"ג.

בעולם הזה נעלה יותר גם מהגילוי דגן עדן העליון. וכמו שמבאר כ"ק אדמו"ר מהר"ש אשר יש בזה ג' בחינות, עולם הזה וגן עדן כמו שהוא מצ"ע, ויש בחינה נעלית מזה והוא מה שמתחדש בגן עדן ע"י העבודה. וז"ש ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה, דכמו בגן למטה בגשמיות, הרי ע"י עבודת הגן נעשה הוספה בהגן, עד"ז הוא למעלה, שע"י ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה⁶⁵ שזוהי עבודה דתורה ומצוות, כמו שפירש בתרגום יונתן דלעבדה הוא רמ"ח מצוות עשה ולשמרה הוא שס"ה מצוות לא תעשה, הנה ע"יז ניתוסף אור בגן עדן. והענין הוא, דהנה התהוות העולמות היא מהמדות כמ"ש⁶⁶ זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה, שלכן ששת ימים עשה הוי' את השמים ואת הארץ⁶⁷, שהוא הששה מדות משא"כ גן עדן הוא הג' ראשונות שהו"ע המוחין, שלכן יש שם הבנה והשגה ורואים שם כל הענינים לאמיתתם, עולם ברור ראית⁶⁸. אמנם כל הגילוי שבגן עדן הוא מאור הממלא בלבד, דלכן אינו מועיל תשובה בגן עדן, כי ענין התשובה הוא מצד אור הסובב דוקא, אבל בגן עדן שהוא עולם ברור, אויסגעשטעלט, וכמאמר⁶⁹ ותלמודו בידו, הרי כאשר אין תלמודו בידו א"א לשנות מאומה, כי שם מאיר רק אור הממלא וכל ענין על מקומו יבוא⁷⁰.

והנה כ"ז הוא מצד גן עדן עצמו כמו שהוא, אבל ע"י העבודה למטה לעבדה ולשמרה בתורה ומצוות, ע"יז נעשה נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני⁷¹, דמכיון שמקיים הרצון שלמעלה שהוא למעלה מאור הממלא כל עלמין, והוא אור הסובב כל עלמין, הנה ע"יז ממשיך אור זה בגן עדן. ותוספת זה הוא ע"י עבודת הנשמה למטה, דלא נתנה תורה למלאכי השרת⁷², דדוקא נשמה המלובשת בגוף ועובדת ה' מתוך מיצר ודחקא בעולם הזה התחתון כמ"ש בתניא⁷³, באופן דאתכפיא סט"א ואתהפכא סט"א, הנה זה פועל ולאן אתה הולך, והיינו, שע"י התשובה ומע"ט בעולם הזה, בהמיצר ודוחק והעלם והסתר של עולם הזה הגשמי, עולם התחתון שאין תחתון למטה הימנו, הנה זה פועל בהאין שיהי' למעלה מחיי עולם הבא. דבכללות הוא, שבהגנים, גם בגן עדן העליון, ממשיך המעין שהוא בלי גבול, למעלה מאור הממלא, וזה נמשך ע"י באר מים חיים, היינו נשמות ישראל שעברו את המיצר ודוחק של העפר הגשמי, ההעלם והסתר דעולם הזה הגשמי.

ט) וכ"ז הוא בחי' באר באל"ף, אבל בור בוא"ו ע"ז כתיב והבור רק אין בו מים, שמצד אותיות ק' ורי"ש, שהן אתוון דלעו"ז, אין בו מים וארז"ל⁷³ אבל

(70) ראה לקו"ת פינחס עה, ג. דרושים ליוהכ"פ

ע, א.

(71) ברכות כה, ב. קדושין נד, א.

(72) ראה פלי"ה. פלי"ו. ועוד.

(73) שבת כב, א. ב"ר פפ"ד, טז.

(65) בראשית ב, טו.

(66) תהלים כה, ו.

(67) יתרו כ, יא.

(68) ב"ב י, א. פסחים נ, א.

(69) פסחים שם.

נחשים ועקרבים יש בו, וכנ"ל ס"ז שמצד העדר העבודה הרי הוא מוסיף כח בקליפות וס"א, דצעקה הנערה ואין מושיע לה, ויש האיש שדה דלעו"ז, שזהו"ע קנה הק' שרגלי' יורדות מות. וזהו ג"כ שאמרו כקוף בפני אדם, דבקליפה יש ג"כ ענין מחשבה דיבור ומעשה והיא מדמה עצמה להקדושה, אבל זהו רק כקוף בפני אדם. דאמיתית ענין מחשבה דיבור ומעשה הוא בקדושה, והוא בחי' אדם, כי משתלשל מבחי' מחשבה דיבור ומעשה שלמעלה, דזהו השם אדם ע"ש אדמה לעליון⁷⁴, וכן אדם הוא אל"ף ד"ם⁷⁵, דם הוא ראשי תיבות דיבור ומעשה ואל"ף הוא מחשבה. והנה בהמאמר כאן מבואר שהאל"ף הוא בפ"ע והד"ם הוא בפ"ע (שלכן האל"ף מחי' את הד"ם, כמ"ש בלקו"ת), וצ"ל מה שחושב את המחשבה בפ"ע והדיבור ומעשה בפ"ע, דלכאורה זה סותר למה שנת"ל (ס"ג) בענין אות ה', ששני הקווים דמו"ד הם מחוברים, ורגל השמאלי שהוא המעשה הוא נפסק (אף עשיתיו). אך הענין הוא, דהנה בענין ג' לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה מבאר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁷⁶, שלבוש המחשבה הוא לבוש המיוחד, דיבור הוא לבוש הנפרד לבוש חיצוני, ומעשה הוא חיצוניות דחיצוניות. דהנה לבוש המחשבה, הגם שהוא לבוש מכל מקום אינו כמו שאר הלבושים שנאמר עליהם כלבוש תחליפם ויחלופו⁷⁷, שהרי המחשבה היא תמידית, דמה שאפשר להחליף הוא רק ממחשבה זו למחשבה אחרת אבל כללות ענין המחשבה היא תמידית, כי מחשבה היא מיוחדת עם כחות הנפש, ולכן כמו שכחות הנפש הם בתמידות כך גם המחשבה משוטטת תמיד שאין בה הפסק, לפי שהמחשבה היא גילוי העלם העצמי לגבי עצמו, שמיוחד עם הנפש. משא"כ לבוש הדיבור הוא לבוש הנבדל, שהוא נפרד מכחות הנפש, ולכן עת לדבר ועת לחשות מלדבר⁷⁸. ועאכו"כ המעשה שהוא נפסק לגמרי, וכמו שנת"ל ס"ג שכח המעשה (משא"כ כח הדיבור) ישנו לא רק במין המדבר אלא גם בבע"ח אף שאין להם דעת. ויתירה מזו, דגם כח המעשה שמתייחס להאדם אינו מקושר עם נפשו השכלית, שהרי חרש שוטט וקטן שאין בהם דעת (שלכן אין להם מחשבה, ומכל מקום) יש להם מעשה.

ועפ"ז מובן, שיש הפרש בענין הלבושים כמו שהוא ביחס לנפש האדם וכמו שהוא ביחס לענין הלבושים עצמם, היינו כמו שנתגלו כבר מהנפש. דכאשר מייחסים אותם לנפש האדם (וכמו בתיבת אדם), אז הא' הוא בפ"ע, ואותיות ד"ם הם בפ"ע, כי המחשבה היא כמו הנפש עצמה, שהרי היא גילוי העלם

(74) לשון הכתוב ישע"י יד. יד. וראה של"ה ג, א. מג ואילך).

כ, ב. ועוד. (77) תהלים קב, כז.

(75) ראה של"ה כא, א. וראה ספר הערכים – (78) כן מובא הלשון בכ"מ בדא"ח. ובקהלת (ג, ז): עת לחשות ועת לדבר.

(76) ד"ה ויאמר ג' לך אעת"ר (סה"מ אעת"ר ע' ושי"ג).

העצמי לגבי עצמו ומיוחד עם הנפש, ואין שייך שם ענין של זולת, ולכן היא בפלוגה בפ"ע. משא"כ מעשה שהוא בנפרד, ועד"ז הדיבור שהוא גילוי לזולתו, הנה בכדי שתהי' המציאות דמעשה ודיבור ה"ז התחדשות לגבי הנפש, דכמו שהזולת הוא באין ערוך לגבי הנפש, ולכן שניהם הם בפלוגה שני' בפ"ע. אמנם לאחר שכבר נתגלו הלבושים (ומייחסים אותם לגבי עצמם), הנה הדיבור שייך לא למעשה כי אם להמחשבה, כי הדיבור יש לו עדיין קצת שייכות לנפש האדם, שלכן הדיבור הוא במה שחושב דוקא או במה שחשב תחילה עכ"פ, משא"כ המעשה הוא נפרד לגמרי כנ"ל, ולכן אפשר לעשות מעשה שלא בכוונה לגמרי ובענין שלא חשב מעולם, אלא שאז יהי' המעשה בלי סדר, ע"ד כח המעשה של בע"ח (שלכן בבע"ח אף שלא יש בהם מחשבה ודיבור בכ"ז ישנו כח המעשה), ולכן בצורת אות ה' (דקאי על מחשבה דיבור ומעשה עצמם), שהוא אות אחד ואות שלם, הנה מחשבה ודיבור דבוקים זה לזה ומעשה הוא נפרד.

(י) וזהו אדם א' ד"ם, שרומז על המחשבה דיבור ומעשה כמו שהם בקדושה שזהו כמו שהם לאמיתתם. אבל המחשבה דיבור ומעשה בלעו"ז, הנה התדמותם לקדושה היא כמו ק' בפני אדם, ובזה היא העבודה להפוך חושך ומרירו זה לנהורא ומתקא, להוציא החיל שבלע מפיו ומבטנו ירשנו א-ל, וכנ"ל (ס"ז) בפירוש ומתקא האיש ההוא לבדו, והק' יעשה לה"א כמקדם, שהמחשבה דיבור ומעשה שלו יהיו ממולאים מענינים דקדושה. וזהו מ"ש בזהר אשר אותיות ק' ורי"ש הם אתוון דלעו"ז ובכדי שיהי' להם איזה חיות נטלין אות שי"ן ביניהם, ובזה צ"ל עבודת האדם, עבודת התשובה בכל הג' קוין, תורה עבודה וגמ"ח, הנה עי"ז מהפך את הקשר ושקר דעולם לקרש דקדושה, ומן הקרש נבנה (ווערט צוזאמענגעשטעלט) המשכן ע"י העצי שטים עומדים, שמהפך השטות דלעו"ז לשטות דקדושה, שהיא עבודה שלמעלה מטעם ודעת, ועי"ז בונים את המשכן, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, שנעשה כתפארת אדם לשבת בית, שיהי' דירה לו יתברך בתחתונים.

בס"ד. יו"ד שבט, ה'תשל"ה.

הנחה בלתי מוגה

באתי לגני אחותי כלה¹, ומביא כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא (בהמאמר שניתן ליום הסתלקותו) את מאמר המדרש² עה"פ, לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחלה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, אלא שע"ז ענינים בלתי רצויים (המנויים במדרש שם) נסתלקה השכינה מלמטה למעלה, מארץ לרקיע ומרקיע לרקיע עד רקיע הז', ואח"כ עמדו שבעה צדיקים שע"י מעשיהם הטובים הורידו והמשיכו את השכינה מלמעלה למטה. ותחלת ההמשכה היתה ע"י אברהם, אחד הי' אברהם³, שהוריד את השכינה מרקיע הז' לו' וכו' ועד שבא משה שהוא השביעי וכל השביעים חביבין⁴ והורידה מרקיע הא' למטה בארץ. דתחלת ההמשכה (למטה בארץ ע"י משה רבינו) היתה במתן תורה⁵ כמ"ש וירד ה' על הר סיני, ואח"כ ע"י עשיית המשכן נעשה ושכנתי בתוכם⁷ בכל העולם כולו, כי מהמשכן אורה יוצאה לעולם⁸.

וממשיך בהמאמר, דזהו מה שהמשכן הי' מעצי שטים, שטים מלשון שטות⁹, כי ענין המשכן הוא להפוך את השטות דלעו"ז לשטות דקדושה. דז' הענינים הבלתי רצויים (שעל ידם נסתלקה השכינה מהארץ) הו"ע שטות דלעו"ז, כמאמר רז"ל¹⁰ אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, ובכדי לבטל את השטות דלעו"ז שלמטה מהשכל אינו מספיק העבודה שע"פ טעם ודעת כי אם צריך להעבודה דשטות דקדושה שלמעלה מטעם ודעת, אהני' לי' שטות' לסבא¹¹, להפוך את השטות דלעו"ז לשטות דקדושה, אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא. כי ענין המשכן הוא וישכנו לעד עלי¹² (בארץ), שגם בעולם הזה התחתון שאין תחתון למטה ממנו, ועד ששייך בו ענין השטות דלעו"ז, תהי' המשכת אלקות, וההמשכה תהי' באופן דמשכן (וישכנו), כולל גם ענין המקדש (דמשכן איקרי מקדש¹³), גם המקדש דלעתיד לבוא (שעליו נאמר¹⁴ מקדש אדניי כוננו ידיך),

(8) ירושלמי ברכות פ"ד ה"ה. וראה פרש"י ד"ה

שקופים – מנחות פו, ב.

(9) סנהדרין קו, א. ספרי ר"פ בלק. במדב"ר פ"כ,

כב. תנחומא בלק טז.

(10) סוטה ג, א.

(11) כתובות יז, א.

(12) תהלים לו, כט.

(13) עירובין ב, א.

(14) בשלח טו, יז. וראה פרש"י עה"פ. פרש"י ותוס'

סוכה מא, סע"א. תוס' שבעות טו, ריש ע"ב. ועוד.

(1) שה"ש ה, א.

מאמר זה מיוסד בעיקרו על הפרק השמיני מהמשך באתי לגני ה'שית (סה"מ ה'שית ע' 121 ואילך) [לעיל ע' ד ואילך].

(2) שהש"ר שם.

(3) יחזקאל לג, כד.

(4) ויק"ר פכ"ט, יא.

(5) ראה תנחומא נשא טז.

(6) יתרו יט, כ.

(7) תרומה כה, ח.

ביהמ"ק הנצחי. וממשיך בהמאמר דזהו ג"כ מה שעצי המשכן נקראים בשם קרשים וכמ"ש¹⁵ ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים [דשמו של כל דבר אשר יקראו לו בלשון הקודש מורה על תוכן הדבר וחיותו כתורת הבעש"ט¹⁶, וכמבואר בארוכה באור תורה להרב המגיד¹⁷ עה"פ¹⁸ כל אשר יקרא לו האדם נפש חי' הוא שמו], קרש הוא אותיות שקר, והעבודה דמשכן הוא להפוך את השקר דעולם (שטות דלעו"ז) לקרש דקדושה, קרשים למשכן. וענין זה שבקרש (שקודם שנהפך לקדושה מורה על שקר) מרומז הוא לא רק בכללות התיבה אלא גם בהאותיות שבה. וכמובא בהמאמר מהקדמת הזהר¹⁹ שהאותיות ק' ור' הן אתוון דאתחזיאו על סטרא בישא, ובגין לאתקיימא נטלי אות ש' בגווייהו. כי הסט"א אין לה מציאות בפ"ע וכל קיומה הוא רק כשיש בה הארת הקדושה. וענין הארת הקדושה שבסט"א הוא הכוונה שבה, מה שכל מציאות הסט"א היא בכדי שיהי' אתהפכא חשוכא לנהורא.

ב) וממשיך כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמאמר בפ"ח בענין האותיות ק' ור' [שב' אותיות אלו (משא"כ אות ש') הן אתוון דלעו"ז כמובא לעיל מהקדמת הזהר. וכמו שמבאר גם בפרק ח' בענין והבור רק אין בו מים²⁰ אבל נחשים ועקרבים יש בו²¹, ש"רק" הוא האותיות ק' ור'] שמאות ר' נעשה אות ק'. דכמו שבהאותיות ד' וה' (שהן בקדושה) הנה מאות ד' נעשה אות ה', עד"ז הוא בהאותיות ר' וק' (שהן לנגד האותיות ד' וה', כמו שמבאר לעיל בפ"ו), שמאות ר' נעשה אות ק'. דאות ק' דומה בתמונתו לאות ה', אלא שבאות ה' הרגלים הם בשוה [שגם רגל השמאלי (שעל ידו נעשה מד' ה') אינו נמשך למטה מהשורה], משא"כ באות ק', רגל השמאלי (שעל ידו נעשה מר' ק') יורד למטה מהשורה (חוץ לגבול הקדושה²²), שזה מורה על ענין ההמשכה בלעו"ז.

והנה מזה שהאותיות ה' וק' נעשות מהאותיות ד' ור' מובן. שהחילוק בין ה' וק' הוא (בכללות) ענין אחד עם החילוק שבין ד' לר'. והיינו שהחילוק שבין אות ה' לאות ק' (מה שה' הוא בקדושה וק' בלעו"ז) התחלתו (ועיקרו) הוא ההפרש שבין ד' לר'. וחילוק זה הוא גם הסיבה להחילוק שבין רגל השמאלי שבהם [שעל ידו נעשה מד' ה' ומר' ק'], מה שרגל השמאלי דאות ק' (משא"כ דאות ה') יורד למטה.

(19) ב, ב.

(20) וישב לו, כד.

(21) שבת כב, רע"א. הובא בפרש"י עה"פ.

(22) ראה אוה"ת תרומה ע' א'תקיד. נ"ך ע' נ.

(15) תרומה כו, טו.

(16) ראה שעהיוה"א פ"א.

(17) ד, ב ואילך.

(18) בראשית ב, יט.

וביאור הענין, הנה ההפרש בין אות ד' לאות ר', [דתמונת האותיות מורה על ענינים²³] הוא כמו שמבאר בהמאמר (לעיל פ"ו) שאות ד' יש לו יו"ד מאחוריו, משא"כ אות ר' אין בו יו"ד. ונקודה זו [היו"ד שמאחורי הד'] היא המהפכת את הר' שמורה על אל-אחר לאות ד' שמורה על הוי' אחד²⁴. ועד"ז הוא גם בישראל [ועמך כולם צדיקים²⁵, דומים לבוראם²⁶] שע"י היו"ד שבהם שמורה על נקודת היהדות (שמצד הנפש השנית בישראל שהיא חלק אלקה ממעל ממש²⁷), גם כשהיו"ד היא רק מאחוריהם, בכחי' אחוריים, היינו שאינו בגילוי בפנימיותם בנוגע לפועל במחשבה דיבור ומעשה, מכל מקום מכיון שבהעלם עכ"פ יש נקודה זו בכאור"א [שלכן גם הקל שבקלים כשבא לידי נסיון בדבר אמונה הוא מוסר נפשו על קדושת שמו ית'²⁸, וגם טרם שבא לידי נסיון כו' הרי בפנימיות נפשו הוא רוצה לקיים את כל המצוות כפס"ד הרמב"ם²⁹ (ורק שרצון זה הוא בהעלם), ובפרט שדבר ברור הוא שסו"ס ה'י' זה בגילוי כההבטחה בל ידח ממנו נדח³⁰], הנה מצד נקודה זו אינם ברשות הסט"א (אל-אחר) כי אם ברשות הקדושה (הוי' אחד), וחילוק זה שבין אות ר' לאות ד' [מה שאות ד' יש לו יו"ד מאחוריו, משא"כ אות ר'] הוא גם החילוק שבין אות ה' (שנעשה מאות ד') לאות ק' (הנעשה מאות ר'), אלא שבאותיות ד' ור' חילוק זה (אם יש היו"ד) הוא (רק) בנוגע לב' קוין, ובהאותיות ה' וק' הוא בנוגע לג' קוין, גם בנוגע לרגל השמאלי.

ג) **וביאור** הענין הוא (כמו שממשיך בהמאמר), הנה ג' הקוין דאות ה' הם ג' לבושי הנפש, מחשבה דיבור ומעשה. קו העליון והימין הם בחי' מחשבה ודיבור, וקו השמאל הוא בחי' מעשה. כי קו השמאל (גבורה) מורה על ענין הצמצום וענין הצמצום הוא בעיקר בכח המעשה. דבבחי' המחשבה, הכחות (שכל ומדות) הם מאירים בגילוי, וגם כמו שנמשכים בדיבור אינם בצמצום כ"כ, משא"כ כמו שהם נמשכים במעשה הם בתכלית הצמצום. וזהו ג"כ מה שקו השמאל (דאות ה') הוא נפרד מקו העליון והימין, כי המעשה הוא נפרד מהמחשבה ודיבור (משא"כ הדיבור אף שיוצא לחוץ, מכל מקום הוא מחובר עם המחשבה). דלהיות שבמעשה השכל ומדות הם בתכלית הצמצום כנ"ל לכן הוא בא גם בדבר הנפרד וכמו בכח הזריקה כשזורק אבן מלמטה למעלה הרי כח העשי' נפרד מהאדם ומתלבש בהאבן לפעול בו שילך מלמטה למעלה היפך הטבע שלו.

23) שעהייה"א ספי"א. פי"ב (בהגהה).

27) תניא רפ"ב.

24) ראה ויק"ר פי"ט, ב.

28) שם פי"ח וי"ט.

25) ישע"י ס, כא.

29) הל' גירושין ספ"ב.

26) ב"ר פס"ז, ח.

30) ע"פ ש"ב יד, יד.

ועד"ז הוא גם בענין הג' קוין דאות ק', שהם ג' הלבושים מחשבה דיבור ומעשה, אלא שהג' קוין דאות ה' הם מחשבה דיבור ומעשה דקדושה, דזהו מה שגם קו השמאלי (עם היותו נפרד מקו העליון והימין) אינו יוצא חוץ מהשורה, כי גם המעשה (עם היותו נפרד מהמחשבה ודיבור) הוא בקדושה. משא"כ בהג' קוין דאות ק, שהם בלעו"ז, רגלה השמאלי יורד למטה (חוץ מהשורה).

וזהו מה שאות ה' נעשה מאות ד' שיש בו יו"ד מאחוריו, ואות ק' נעשה מאות ר' שאין בו יו"ד, דהנה היו"ד שמאחורי הד' מורה על נקודת היהדות, וב' הקוין שבד' מורים על מחשבה ודיבור, היינו שנקודת היהדות (היו"ד שמאחורי הד') מאירה בגילוי במחשבה ודיבור שלו, שהם מחשבה ודיבור דקדושה, [ועד"ד המבואר בהמאמר (לעיל פ"ז) שהיו"ד שמאחורי הד' מורה על החכמה או על יסוד, הכולל כל המדות שלמעלה ממנו, ומזה נעשה הד' שקאי על ספירת המלכות, כנסת ישראל שכונסת בתוכה כל הספירות³¹]. ומזה נעשה אח"כ אות ה', שהמחשבה ודיבור דקדושה בא אח"כ גם למעשה דקדושה. היינו שהיו"ד שמאחורי הד' שמורה על נקודת היהדות מאירה בגילוי גם בכח המעשה שלו, שלכן גם המעשה (קו השמאלי) אינו יוצא מחוץ להשורה. [וכמובא בהמאמר מכתבי האריז"ל³² שצדקה הוא צדק ה', שמאות ד' נעשה ה'. (וענין הק' שבין האותיות ד' וה' הוא מה שהאותיות ד' וה' (אותיות דקדושה) הן מקיפות את הק' דלעו"ז ומהפכין אותה לקדושה)]. משא"כ אות ר' שאין בה יו"ד מורה שהמחשבה ודיבור (ב' הקוין שבר') אין מאיר בהם נקודת היהדות, מחשבה ודיבור דלעו"ז, ומזה נעשה אות ק', שמהמחשבה ודיבור הלא טובים הוא נופל אח"כ במעשה לא טוב, שזה גרוע יותר מהמחשבה ודיבור (כלשון המאמר שם³³ שעי"ז דוקא, ה"ה יורד למטה מטה), כי המעשה הוא העיקר.

וזהו נקודת הענין דפרק זה (פ"ח) – ההדגשה בענין המעשה. הן בלעו"ז, שעיקר ענין הירידה הוא דוקא כשנופל במעשה לא טוב, שאז דוקא, ה"ה יורד למטה מטה, דזהו מה שדוקא קו השמאלי דאות ק' יוצא חוץ מהשורה, כי קו השמאלי מורה על המעשה. וכן הוא בקדושה, שעיקר המעלה והשלימות הוא בענין המעשה. דזהו המעלה שבאות ה' על אות ד', כי באות ה' יש גם המעשה דקדושה. וכמבואר בכ"מ בענין הדר, שענין ההידור הוא כאשר מהפך את הר' דלעו"ז לד' דקדושה (אבל זה עצמו אינו מספיק עדיין) ועושה מהד' ה', שאז דוקא הוא השלימות.

הליקוטים שם. ובכ"מ. וראה מאו"א מע' צדק.

(33) פ"ח.

(31) ראה תו"א פד, ב. לקו"ת שה"ש לה, ב.

(32) טעמי המצות פ' ראה. שער המצות וס'

(ד) ויובן זה ע"פ תורת הבעש"ט³⁴ עה"פ³⁵ גבורי כח עושי דברו, שבכדי שיהי מציאות הדיבור [בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם]³⁶, שבוה נכלל כל סדר ההשתלשלות] צריך להיות המשכת כל הספירות, בחי' בינה וששה המדות (כמבואר שם בפרטיות), שע"ז דוקא נעשה בחי' הדיבור (מלכות). אבל אעפ"כ אין זה מספיק עדיין וצ"ל עושי דברו, "שהדיבור יהי' לו עשי", היינו שמהדיבור יומשך אח"כ למעשה. ועד"ז הוא באור תורה להרב המגיד³⁷ על הפסוק³⁸ ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, ע"י ש"יעשה אותם האדם" (עשי' בפועל) אז דוקא "וחי בהם" שנמשך חיות בהמצוות. וכמו מצות ציצית עד"מ, דכאשר הם חוטים [מציאות דעולם בלבד], אין בהם חיות הקדושה העליונה. וגם ע"י המחשבה ודיבור בזה [היינו כוונת המצוות ורעותא דלבא (מחשבה) וברכת המצוות (דיבור)], אין בהם עדיין חיות הקדושה. וע"י עשיית המצוה, הנה אז מתקשרים המחשבה והדיבור עם המעשה, וע"ז נעשה וחי בהם, שנמשך החיות העליונות בהם [והיינו שנמשך במלכות החיות מבחי' ז"א³⁹] וע"ד שהוא בפשטות הענינים, ששלימות חוטי הציצית (היינו מילוי תפקידם), הברכה והכוונה היא רק ע"י קיום מצות ציצית במעשה בפועל. וכמו שמבאר כ"ק אדמו"ר הזקן בתניא⁴⁰ בענין ההפרש שבין כוונת המצוות למעשה המצוות, דכאשר קיים את המצוה בפועל, גם כשחסר לו הכוונה (כי קיים את המצוה בדרך מצות אנשים מלומדה), יצא ידי חובתו. משא"כ כשמכוון כל הכוונות שבועולם אבל לא קיים את המצוה בפועל לא יצא ידי חובתו, כי המעשה הוא העיקר⁴¹. וענין זה (המעשה הוא העיקר) הוא גם בהמצוות התלויות בדיבור ובמחשבה, אלא שבכל מצוה המעשה הוא לפי ענינה. דבמצוות התלויות במעשה ענין המעשה שבהם הוא העשי', ובמצוות התלויות בדיבור ענין המעשה שבהם הוא פעולת הדיבור [וכמובא בתניא שם פסק ההלכה הערוכה בתלמוד ופוסקים⁴² דהרהור לאו כדיבור דמי], ועד"ז הוא גם במצוות התלויות במחשבה שאין מספיק ענין כוונת המצוות כי אם שצריך להיות פעולת המחשבה. וכמו המצוות דאהבת ה' ויראת ה', שקיומם הוא ע"י ההתבוננות [וכמ"ש הרמב"ם⁴³ והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו בשעה שיתבונן וכו'], שגם כשמתבונן, לא קיים עדיין את המצוה, עד שיהי' לו אהבה ויראה בפועל.

(39) אוה"ת אחרי ע' ק.

(40) רפ"ח.

(41) אבות פ"א מ"ז.

(42) ברכות כ, ב. טוא"ח סס"ב.

(43) הל' יסוה"ת פ"ב ה"ב.

(34) כש"ט (קה"ת) את רלד (ל, א). וראה גם

או"ת להה"מ עה, סע"ב.

(35) תהלים קג, יט.

(36) שם לג, ו.

(37) לח, ג.

(38) אחרי יח, ה.

ה) והענין הוא, דהנה ידוע שכל הגבוה גבוה יותר יורד למטה מטה יותר. ומבאר כ"ק אדמו"ר האמצעי⁴⁴ על זה ג' משלים [שכל אחד מהם מוסיף ביאור בהענין]. משל הא' הוא מאבוקה, שכל שהאבוקה גדולה יותר תאיר למרחוק יותר, ובכדי להאיר למקום רחוק יותר צריך שהאבוקה תהי' גדולה יותר. דמזה מובן, שכל מה שהאור נמשך למקום רחוק יותר ניכר יותר גודל האבוקה. דהגם שהאור שבמקום הרחוק [רחוק בכמות ובפרט רחוק באיכות (שבא למקום אפל)] הוא אור קטן וחלוש, מכל מקום, באור זה דוקא ניכר יותר תוקף האבוקה. ומשל הב' הוא מחבית מלאה מים, שמצד ריבוי המים שבה שמלאה על גדותי' (יותר ממה שהיא יכולה להכיל) נשפך גם מבחוץ. דהגם שהמים הנשפכים לחוץ הם רק טיפות טיפות, מכל מקום בזה דוקא ניכר ריבוי המים שבחבית, שהחבית היא מלאה בתכלית השלימות. ומשל הג' הוא מכח המוליד שבטיפה, שהוא דוקא משלימות המוחין, שלכן קטן פחות מבן ט' אינו מוליד⁴⁵. דהגם שהיא טיפה גשמית מכל מקום בזה דוקא ניכר שלימות המוחין [השלימות דמוחין כמו שהן בבן ט' ועד לשלימות המוחין כמו שהן בבן י"ח לחופה]⁴⁶.

וזהו גם מה שאמרו רז"ל⁴⁷ גדול העונה אמן יותר מן המברך, כי ענין עניית אמן (שהוא קיום הברכה) הוא שתומשך הברכה גם למטה. וכמו שמבאר כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁴⁸, שזהו מה דאיתא בכתבי האריז"ל⁴⁹ שאמן בגימט' הוי' אדניי, היינו המשכת הוי' באדניי. דהנה הוי' הוא למעלה מבחי' עולם [דהגם שהוי', הוא לשון מהווה⁵⁰, הנה זהו רק מה שממנו נמשך התהוות העולמות, וגם זה ע"י ההתלבשות בשם אלקים, אבל הוי' עצמו הוא למעלה מבחי' עולם], שהרי הוי' הוא הי' הוה ויהי' כאחד⁵¹, היפך גדר הזמן (עולם⁵²) שלכן שם הוי' הוא שם העצם⁵³ ושם המיוחד⁵⁴. משא"כ שם אדניי הוא השם המורה על מדת מלכותו ית⁵⁵ דאין מלך בלא עם⁵⁶, שענין עם (מלשון עוממות, דברים נפרדים⁵⁵) קאי על עולמות תחתונים שהם בבחי' יש ונפרד. וזהו מה שאמן הוא קיום הברכה, היינו שתהי' המשכת

פרדס ש"א פ"ט.

(51) שעהייה"א פ"ז (פב, א) – מרע"מ פ' פינחס (בזח"ג שם).

(52) ראה שעהייה"א שם.

(53) כס"מ בהל' עכ"ם פ"ה ה"ז. פרדס ש"ט. מו"נ ח"א פס"א ואילך. עיקרים מ"ב פכ"ח.

(54) סוטה לה, א. סנהדרין ס, א.

(55) שעהייה"א שם (פא, ב).

(56) בחיי וישב לח, ל. ס' החיים גאולה פ"ב. עמה"מ שער שעה"מ רפ"א. שעהייה"א שם.

(44) שערי אורה נח, א ואילך.

(45) ראה רמב"ם הל' אישות פ"א ה"ג.

(46) אבות פ"ה מ"ב.

(47) נזיר בסופה. וש"נ.

(48) אוה"ת בראשית (כרך ג) תקסו, א. עקב ע' תקיח. ועוד.

(49) פע"ח שער כוונת אמן פ"א. שעה"כ ענין כוונת חזרת העמידה דרוש ה' (ערב, א – הוצאת ת"א תשכ"ג). וראה רוקח שש"ל. זח"ב קעה, א. ובכ"מ.

(50) שעהייה"א רפ"ד. וראה גם זח"ג רנו, ב.

הברכה גם בעולם למטה כמו שהוא מצד שם אדני. כי ברכה מצד עצמה היא ההמשכה כמו שהיא מצד שם הוי'. ועם היות שהברכה היא בשם ומלכות, שאומרים בה מלך העולם, מכל מקום אינו ברור עדיין שתהי' ההמשכה גם למטה, וע"י שעונים אמן (על הברכה) בגימט' הוי' אדני פועלים חיבור הוי' ואדני, שהמשכת הברכה (הוי') תהי' גם בעולם התחתון (עולם כמו שהוא מצד שם אדני). [וזהו מה שלאחרי ענין גדול העונה אמן ממשיך בגמרא⁴⁷ תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, היינו שנמשך שלום (גם) בעולם מלשון העלם והסתר⁵⁷]. ויתירה מזו, שע"י עניית אמן נמשך גם בעולם כזה שיש בו מקטרגים⁵⁸, היינו, לא רק בעולם כמו שהוא מצד שם אדני (שגם שם אדני הוא שם קדוש) אלא גם בעולם כזה שיש בו קליפות. וכמו שמבאר כ"ק אדמו"ר מהר"ש⁵⁹ שהקיום דעניית אמן הוא כענין חותם בברוך, וענין חותם בברוך הוא שלא תהי' יניקה לחיצונים. וזהו גדול העונה אמן יותר מן המברך, כי מכיון שהעונה אמן פועל שהשפעת הברכה תומשך למטה לכן הוא גדול יותר מן המברך (שאפשר שההשפעה תשאר למעלה), כי כל מה שיורד למטה מטה יותר, ניכר בזה ש(שרשו) הוא גבוה גבוה יותר.

וזהו גם מהביאורים בזה שתכלית הכוונה בבריאת העולמות היא דוקא בעולם הזה התחתון שאין תחתון למטה ממנו, כי זה גופא מה שעולם הזה הוא עולם הכי תחתון הוא לפי שיש בו מהגבוה ביותר. ולכן בו דוקא הוא עיקר הכוונה. וע"י העבודה כו' בעולם הזה פועלים עילוי גם בעולמות העליונים, וכידוע המשל ע"ז⁶⁰, שכשצריך להגבי' איזה דבר, צריכים לאחוז בחלקים התחתונים שבו דוקא, ואז ממילא יוגבהו הגבוהים ממנו. וכמבואר בתניא⁶¹, שתכלית התהוות העולמות אינו בשביל עולמות העליונים הואיל ולהן ירידה מאור פניו ית' [והיינו, דגם כשעולמות העליונים יהיו בשלימות, הם בבחי' ירידה כו'], אלא התכלית היא עולם הזה התחתון דוקא, דנתאוהו הקב"ה להיות ית' דירה בתחתונים⁶². והגם שישנם כמה טעמים על התהוות העולמות, בגין דישתמודעון ל⁶³ ובכדי שיתגלו כחותיו כו'⁶⁴, הרי ידוע מה שמבאר בזה כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁶⁵ שטעמים אלו הם בבחי' אצילות (הטעם בכדי שיתגלו כחותיו) ובנשמות דאצילות (הטעם בגין דישתמודעון), אבל הטעם האמיתי לענין ההתהוות, שמצד זה הי' התהוות עולם הזה התחתון [שעל ידו דוקא נעשה העילוי בכל העולמות, כנ"ל] הוא לפי שנתאוהו הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים.

(57) לקו"ת שלח לו, ד.

(58) ראה חדא"ג מהרש"א לנויר שם.

(59) המשך חייב אדם לברך תרל"ח ספ"ד.

(60) ראה תור"א בראשית ד, א. המשך תרס"ו ס"ע

תצה. ובכ"מ.

(61) פל"ו. וראה סה"מ תרע"ח ס"ע קיב ואילך.

(62) תנחומא נשא טז. במדבר פ"ג, ו.

(63) זח"ב מב, ב.

(64) ע"ח שער ההקדמות הקדמה ג.

(65) המשך תרס"ו ע' תמו.

ו) והנה כשם שבכללות העולמות תכלית הכוונה הוא בעולם העשי' התחתון דוקא שאין תחתון למטה ממנו, עד"ז הוא גם בעולם הזה גופא שתכלית הכוונה הוא בהעבודה דמעשה דוקא (עשי' בפועל). דלהיות שענין המעשה הוא למטה מטה ביותר, לכן עי"ז דוקא נמשך מהגבוה גבוה ביותר, ועד להמשכת העצמות שלמעלה מהקצוות דמעלה (גבוה) ומטה. ובהעבודה דמעשה גופא, עיקר השלימות הוא כשהעשי' היא בדרך אתכפיא, עשי' מלשון כפי⁶⁶ כמו מעשין על הצדקה⁶⁷. שאז העשי' היא בשלימות, לפי שבעשי' זו (כשהיא בדרך כפי') ניכר שהיא לא מצד הטבע והרגילות אלא מצד רצון הבורא. וכמבואר בכ"מ⁶⁸ בענין עשיית החסד והכנסת אורחים דאברהם אבינו, שע"ז שהי' מתנהג לפעמים במדת הגבורה [כדאיתא במדרש⁶⁹ שהי' אומר להאורחים שיברכו לא-ל עולם שאכלו משלו, וכאשר לא רצו לברך, הי' מצער אותם] היפך טבע החסד שלו, בזה הי' ניכר שעשיית החסד שלו היתה לא מצד הטבע שלו כי אם רק בכדי לקיים רצון הבורא.

ועפ"ז יובן שבענין המעשה גופא, קו השמאל דאות ה', עיקר השלימות הוא הפיכת קנה השמאלי דאות ק' (מעשה דלעו"ז) לקדושה. והיינו, דכאשר בעולם הזה גופא, עולם התחתון שאין תחתון למטה ממנו, מיתוסף גם הענין דלעו"ז, ובזה גופא – ענין המעשה דלעו"ז [שהוא למטה יותר ממחשבה ודיבור דלעו"ז] שהוא קנה הק', דבכללות הו"ע הגלות [שנעשה בסיבת החטא, מתחיל מחטא עץ הדעת⁷⁰. ובפרט ענין הגלות כפשוטו, שגלו ישראל לבין האומות. ובגלות גופא – סוף זמן הגלות, חשך כפול ומכופל], וכמובא בהמאמר שקנה הק' הוא מה שנעץ קנה בים כו' ועליו נבנה כרך רומי⁷¹ (שמורד בהקב"ה), שהוא מיצר לישראל⁷², ומהפכים אותו לה' דקדושה, הנה בזה נשלם אמיתית הכוונה דדירה בתחתונים. וזהו מה שתיבת קרש (קרשי המשכן) תחלתה הוא אות ק', כי עיקר השלימות דאתהפכא חשוכא לנהורא (ענין המשכן), הוא לא בהפיכת המחשבה ודיבור דלעו"ז (אות ר') כי אם בהפיכת המעשה דלעו"ז, קנה הק', לקדושה. דתחלת העבודה היא בדרך אתכפיא, אבל מזה באים לבחי' אתהפכא [שזונונת נעשים כזכיות⁷³, ועד שנעשים לזכיות ממש], שע"ז יהי' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ⁷⁴, והעבודה אז תהי' לא בענין הבירור דלעו"ז כי אם העליות בקדושה גופא⁷⁵.

71) שבת נו, ב. סנהדרין כא, ב.

72) פרש"י שבת שם.

73) יומא פו, ב.

74) זכרי' יג, ב.

75) אגה"ק סכ"ו (קמה, א).

66) ראה סה"מ תרצ"ט ע' 191.

67) ראה ב"י לטור י"ד סרמ"ח.

68) קונט' ומעין מ"א פ"ב. סה"מ קונטרסים ח"א

פד, א.

69) ב"ר פמ"ט, ד.

70) אגה"ק סכ"ה (קמ, רע"א).

וזהו באתי לגני אחותי כלה, שע"י ועשו לי מקדש (הפיכת השקר דלעו"ז, ובפרט הפיכת הק', לקרשי המשכן) נמשך עיקר שכינה בתחתונים, כמו שהי' בתחלת הבריאה, ועוד יותר מכפי שהי' בתחלה. וגם לאחר שפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו, הרי זהו רק בחיצוניות, אבל בפנימיות, הנה גם בזמן הגלות היא ארצנו ואדמתנו⁷⁶, ע"ד הידוע בנוגע לנשמת כאו"א מישראל שגם בשעת החטא היא באמנה אתו ית'⁷⁷, ועד שישנה ההבטחה שסו"ס יהי' זה גם בגילוי, כי לא ידח ממנו נדח. וע"י העבודה דכאו"א מישראל, ובפרט בענין המעשה (שהמעשה הוא העיקר), ובפרט כשהמעשה היא בדרך אתכפיא (מלשון מעשין על הצדקה), יהי' כפיית הגלות בשעתא חדא וברגעא חדא, דישראל עושין תשובה ומיד הן נגאלין⁷⁸ בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, והקיצו ורננו שוכני עפר⁷⁹ והוא (כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא) בתוכם, ויוליכנו קוממיות לארצנו במהרה בימינו ממש.

(78) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

(79) ישע"י כו, יט.

(76) ראה לקו"ש ח"כ ע' 309. וש"נ.

(77) תניא ספכ"ד.

בס"ד. מוצאי ש"פ בשלח, י"ג שבט ה'תשל"ח.

הנחה בלתי מוגה

היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני¹, ומביא על זה כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא במאמרו ל"ג שבט (בהמשך למאמר ההילולא) את פירוש רש"י עה"פ, היושבת בגנים, הקב"ה אומר לכנסת ישראל, את הנפוצה בגולה רועה בגנים של אחרים ויושבת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות [והיינו דלפירוש רש"י בשיר השירים, גנים קאי על גנים של אחרים, אבל אינו מפרש אם (בפשוטי של מקרא) קאי (גנים) גם על בתי כנסיות ובתי מדרשות, אבל בפירושו על הש"ס² פי' בגנים בתי מדרשות, דמזה מובן שלפי פירוש רש"י בתיבת גנים ישנם ב' הפירושים – גנים של אחרים, ובתי מדרשות. והיינו, כי בחיצוניות ומצד הגוף הנה כנסת ישראל נפוצה בגולה ורועה בגנים של אחרים (כפי' הא' בהיושבת בגנים), אבל אמיתית ישיבתם, באופן של התיישבות ועכבה (דאין ישיבה אלא לשון עכבה³), הוא מה שיושבת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות (כפי' הב' בגנים)], חברים מקשיבים, מלאכי השרת שהם חברי בני אלקים דוגמתך [ובשיר השירים עה"פ (הובא בהמאמר שם) פירש למה קרא למלאכי השארת חברים, מפני שאין ביניהם לא קנאה ולא שנאה ולא תחרות], מקשיבים ובאים לשמוע קולך בבתי כנסיות, השמיעני, ואח"כ יקדישו הם (המלאכים) שנאמר⁴ ברו יחד כוכבי בוקר אלו ישראל ואח"כ⁵ ייריעו כל בני אלקים, דכ"כ גדלה מעלתם של ישראל עד (שלא רק שבאים לשמוע לקולם של ישראל וכו', אלא עוד זאת) שרק לאחר שישאל אמרו שירה אז אפשר להיות שירת המלאכים.

ב) והנה עיקר העילוי שבעבודת ישראל בזמן הגלות הוא בענין המעשה, שזהו מה שאומר שכנסת ישראל יושבת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות שבזה מודגש ענין המעשה, כי ע"י לימוד התורה שבבתי מדרשות [נוסף לזה שישנה העשי' שבלמוד התורה גופא, וכמשנת"ל⁶ שבכל ענין ישנה העשי' שבו], הנה לימוד מביא לידי מעשה⁷, קיום המצוות במעשה בפועל. ומבאר בהמאמר [(פ"ח) ונת"ל (שם) בארוכה] שבכללות, גודל המעלה הוא בענין המעשה דוקא, דעיקר המעלה הוא בקו השמאלי שבאות ה' הרומז לענין המעשה. והעבודה היא לעשות

(6) בד"ה באתי לגני דיו"ד שבט ש.ז. (תשל"ח) –

נדפס בסה"מ באתי לגני ח"ב ע' קמט ואילך [לעיל

ע' כו ואילך].

(7) קידושין מ, ב.

(1) שה"ש ח, יג.

(2) ד"ה בגנים – שבת סג, א.

(3) מגילה כא, סע"א.

(4) איוב לח, ז. וראה גם חולין צא, ב.

(5) איוב שם, ח.

מד' ה', שממחשבה ודיבור דקדושה יבא גם במעשה, דזהו היפך מכמו שהוא בסט"א שמר' נעשה ק'. אמנם (בפרטיות) עיקר המעלה היא לא במעשה דקדושה בלבד (שמד' נעשה ה'), אלא בהמעשה שבזמן הגלות דוקא, כשרועה בגנים של אחרים, שאז מהפכים את חושך הגלות (והסט"א) ונעשה יתרון האור. וזהו מה שממשיך לבאר בהמאמר (בפרק שלאח"ז – פ"ט) דיש בה' מה שמק' נעשה ה'. שהק' היא מס"א וכאשר כורתים את הקנה (השמאלי) של הק' אז נעשה ה', ואז פועלים עילוי נעלה יותר ממה שמד' (דקדושה) נעשה ה', כי עי"ז שכורתים קנה הק' דתיבת קנה (דסט"א, כמ"ש⁸ גער חית קנה) ומק' נעשה ה' אז נעשה תיבת הנה, דהנה מורה על הגילוי [ובספרי⁹ איתא דהנה הוא לשון שמחה], והיינו שממשיכים הגילוי [והשמחה] שיאיר ויתגלה בגאולה העתידה, כמבואר בהמאמר שם בארוכה. וזהו מה שמבאר בהמאמר (בפ"י) שדוקא עי"ז שישאל נפוצים בגולה ורועה בגנים של אחרים ובכל זאת יושבים בבתי כנסיות ובתי מדרשות הנה עי"ז חברים מקשיבים לקולך עד שפועלים שיהי' גם השמיעני, ועד שנעשה (כהמשך הכתוב שלאח"ז¹⁰) ברח דודי וגו', וכפי שיתבאר לקמן.

ג) ויובן זה ע"פ המבואר בדרושי רבותינו נשיאינו¹¹ ובפרט בדרושי פורים¹², דפסוק א'¹³ אומר סוב דמה לך דודי לצבי או לעופר האילים על הרי בתר, ואח"כ [בהמשך להכתוב היושבת בגנים גו'] אומר ברח דודי ודמה לך לצבי או לעופר האילים על הרי בשמים, דתחלה מדבר בדילוג ומרוצת הצבי ועופר האילים על הרי בתר, ואח"כ מזכיר שדילוגם ומרוצתם הוא על הרי בשמים. ומבאר בזה בהמאמרים, דהרי בתר פירושו מלשון ויבתר אותם בתוך גו'¹⁴ שהוא לשון כריתה ופירוד¹⁵, שלוקחים דבר שלאמיתתו הוא דבר אחד וכורתים ומחלקים אותו לחלקים. ובכללות, קאי על ירידת האור בעלמא דפרודא, ומשם יפרד¹⁶ (עולמות ב"ע), עד שנמשך בעולם הזה התחתון שאין תחתון למטה ממנו, בעולם העשי', עד לעולם העשי' הגשמי וגם החומרי. [ובכחות האדם קאי על כח העשי', כח התחתון שאין תחתון למטה ממנו]. וזהו סוב דמה לך דודי לצבי או לעופר האילים על הרי בתר, כי ירידת האור בעלמא דפרודא היא ירידה גדולה בדרך דילוג, דוגמת הצבי שמרוצתו במהירות ודילוג גדול. והנה ירידה זו (בהפירוד דהרי בתר) היא צורך עלי', בכדי שע"י הירידה תהי' עלי' למעלה יותר מכמו שהי'

דש"פ שמות תשי"ג (נדפס בסה"מ מלוקט ח"ב ע' רכט), ובהנסמן בהערה 2 שם.

(13) שה"ש ב, יז.

(14) לך לך טו, י.

(15) ראה פרש"י עה"כ שם.

(16) בראשית ב, י. וראה זח"א כט, ב. קנח, א.

(8) תהלים סח, לא.

(9) עה"פ קרח יח, ת. הובא בפרש"י שם.

(10) שה"ש שם, יד.

(11) אוה"ת שה"ש ע' שנח.

(12) הוספות לתו"א מג"א קטז, ג ואילך. אוה"ת

מג"א ע' רנו ואילך. וראה ד"ה היושבת בגנים

קודם הירידה, וכמאמר¹⁷ סותר על מנת לבנות. והיינו שכוונת ירידת העולמות בעלמא דפרודא, עד לגודל הירידה שבזמן הגלות, ובפרט כשישראל נפוצים בגולה בין האומות [דשרשם של ישראל הוא פנים העליונים וע"י הליכתם לגלות נעשה גלות שלימה, כמבואר באגה"ק¹⁸] היתה בכדי שהאדם יעבוד עבודתו במקום הירידה, בהרי בתר, באופן של צבי ועופר האילים, היינו בוריות גדולה כמאמר¹⁹ רץ כצבי, ועי"ז יפעול בהרי בתר שיהי' בהם טוב דמה לך דודי לצבי או לעופר האילים²⁰, ועד שיהפוך את ענין הפירוד (והירידה) דהרי בתר ויעשה ממנו הרי בשמים. דבשמים ענינם הוא ריח, והיינו שפועלים שיהי' נחת רוח לפני שאמרת ונעשה רצוני²¹, ועי"ז מגיעים לדרגא שלמעלה מקודם הירידה.

(ד) וזהו מ"ש היושבת בגנים גו' [דפסוק זה בא לאחר הפסוק טוב גו' על הרי בתר, ובהקדמה להפסוק ברח דודי גו' על הרי בשמים], דעי"ז שכנסת ישראל נפוצה בגולה ורועה בגנים של אחרים ובכל זאת יושבת בבתי כנסיות ובתי מדרשות, הנה מהפכים את הרי בתר להרי בשמים. כי ע"י שהקול קול יעקב מצוי בבתי כנסיות אין ידי עשו שולטות²², ובפרט כשבא גם בעשי, לימוד מביא לידי מעשה, שאז הם בדרגת תלמידי חכמים, ותלמידי חכמים מרבים שלום בעולם²³, שממשיכים ענין השלום גם בעולם [דזוהי ג"כ המעלה שבאמירת אמן, דגדול העונה אמן יותר מן המברך²³, כי ע"י אמירת אמן פועל קיום בההמשכה שתבוא לידי מעשה בפועל, בעולם] [שזהו למעלה ממה דאין ידי עשו שולטות], ואדרבה, עי"ז (שממשיכים שלום בעולם) באים לעילוי נעלה יותר מכמו שהי' לפני עסקם בעולם, מרבים שלום, שפועלים ריבוי השלום, הנה עי"ז מהפכים את הרי בתר להרי בשמים, שנעשה נחת רוח למעלה. ועיקר העילוי הוא ע"י העבודה דזמן הגלות כשרועה בגנים של אחרים, דבלי הבט על העולם והסתר הגלות הנה בכ"ז כל אחד מישראל וכן כללות עם ישראל אינם מתפעלים מזה, ואדרבה, מגלים בהגלות גופא את הגאולה, ע"י שממשיכים את האל"ף (דאלופו של עולם) בגולה ועושים מגולה גאולה כמבואר בלקו"ת פ' בהעלותך²⁴ [שעבודה זו (להפוך הגולה לגאולה) שייכת לכאו"א מישראל. כמבואר בלקו"ת שם²⁵ דז' נרות המנורה הם ז' הסוגים שבבני ישראל, והרי כאו"א מישראל הוא בכלל א' מסוגים אלו. וע"י עבודת כאו"א הנה נעשה מנורת זהב כולה²⁶, כולה מקשה אחת זהב טהור²⁷, שכל ישראל

(17) שבת לא. ב.

(18) סכ"ה (קמ, א).

(19) אבות פ"ה מ"ה.

(20) ראה אוה"ת שה"ש שם.

(21) ספרי ופרש"י עה"פ פינחס כח, ח.

(22) ב"ר פס"ה, כ.

(23) נזיר בסופה.

(24) לה, ג.

(25) ר"פ בהעלותך.

(26) זכר' ד, כ.

(27) תרומה כה, לו.

מתאחדים לדבר אחד, ומהפכים את הגלות לגאולה], דוהו מה שמהפכים את הרי בתר (הירידה בהגלות) ועושים ממנו הרי בשמים, הנחת רוח למעלה מהעבודה בגלות, וענין הגאולה.

וזהו מ"ש ברח דודי ודמה לך לצבי או לעופר האילים על הרי בשמים, דע"י העבודה בגלות, היושבת בגנים (שבהכתוב שלפנ"ז), פועלים שיהי' ברח דודי מן הגולה²⁸, דוהי בקשת כאו"א מישראל וכללות כנסת ישראל להקב"ה שיברח מהגלות [היות דשכינתא בגלותא כי גלו לאדום שכינה עמהם]²⁹, ודמה לך לצבי או לעופר האילים, כמארז"ל³⁰ מה צבי זה בשעה שהוא ישן עינו אחת פתוחה ועינו אחת קמוצה כו' דאפי' בשעה שאין עושין רצונו של מקום הוא מביט אליהם בעינו אחת וכו' והיינו להיות נמשך מבחי' עינא פקיאח דלא נאים³¹, ולעופר האילים דגם כאשר רץ מביט לאחוריו³², וגם דמה לך לצבי (כפשוטו) למהר הגאולה, דאז יהי' על הרי בשמים, השרה שכינתך על הר המורי' ובית המקדש שיכנה במהרה בימינו אמץ³³.

ה) והנה ע"פ הנ"ל, דמה שבאים להענין דהרי בשמים (הגאולה ובנין המקדש) הוא דוקא ע"י העבודה במקום ומצב הירידה, הרי בתר, יובן מה שביהמ"ק מרומז בכתוב ע"י בשמים דוקא, שקאי על עבודת הקטורת³⁴. דלכאורה עיקר ענין המקדש הי' להקריב בו קרבנות ואם כן למה נזכר המקדש רק ע"י מעשה הקטורת בלבד. אך הענין הוא ע"פ המבואר בדרושי רבותינו נשיאינו³⁴ דענין י"א סממני הקטורת היו להעלות ולברר מי"א כתרי מסאבותא, דהיינו שע"י הקטורת מהפכים גם את הלעו"ז לקדושה. דבקדושה הם עשר ספירות [עשר ולא אחד עשר³⁵] ובסט"א י"א, לפי שבקדושה הנה החיות נמשך בפנימיותם ומתאחד עמהם וה"ה עשר בחי' ומדריגות כו', ובסט"א הן ג"כ עשר דרגות, אבל העשר דרגות הן בלי חיות, כי החיות דקדושה שלהם עומד מובדל מהם ובבחי' מקיף עליהם [דהיינו שבהעלם והסתר העולם אינו נראה בעיני בשר בראי' גשמית חיות האלקי שבו] ואינו מתערב עמהם, וצריכים לחשוב גם את החיות ולכן הם י"א. וזהו ע"י י"א סממני הקטורת, כי בחי' הקדושה (שבמספר עשר דוקא) היא בשלימות גם לפני הירידה ואין צורך להפכה, משא"כ הסט"א (שהיא במספר י"א) צריכים להפכה לקדושה, ולזה היו י"א סממני הקטורת [ועד"ז מה שבין י"א סממני הקטורת הי' ג"כ החלבנה, וממנה עשו ריח ניחוח] שעל ידם הפכו את הלעו"ז לקדושה. וזהו

(28) פרש"י עה"כ.

(29) ספרי בהעלותך י, לה. מסעי לה, לד.

(30) שהש"ר שם. וראה גם תרגום עה"כ.

(31) תי"א שם קיז, א.

(32) תרגום עה"כ.

(33) פרש"י עה"פ.

(34) לקו"ת נשא כב, ד. אוה"ת מג"א ע' ב'תטו.

ד"ה פתח אליהו תשי"ב פ"ד (סה"מ תשי"ב ע' 81

ואילך).

(35) ס"י פ"א מ"ד.

מה שרמזו הכתוב את בית המקדש דלעתיד בעבודת הקטורת דוקא, כי בית המקדש דלעתיד (הרי בשמים) יבנה דוקא ע"י העבודה במקום הירידה והגלות (הרי בתר), שזהו ג"כ ענין עבודת הקטורת (הבירור דלעו"ז).

(ו) וזהו מ"ש היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני, דע"ז שגם כשישראל נפוצים בגולה ורועים בגנים של אחרים, ומכל מקום יושבים בבתי כנסיות ובתי מדרשות, הנה ע"ז מהפכים את גודל הירידה בהרי בתר ועושים מהם הרי בשמים. [וביאור³⁶ דיוק הלשון הר דוקא (הרי בתר והרי בשמים) הנה הר קאי על הניצוצות דתהו, שנקראים הר ע"ש שבתהו היו באופן דוימלוד, אך לאחר השבירה כשנפלו למטה הם בבחי' הרי בתר, שירדו לעלמא דפרודא. וע"י העבודה בהבירור דהרי בתר שמבררים הניצוצות דתהו שנפלו בעלמא דפרודא, הנה פועלים שיהי' אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא, ובאים לתכלית העילוי דהרי בשמים]. ובעבודת האדם הו"ע המבואר במאמר ההילולא (פ"ה) שמצד זה שישנו השטות דלעו"ז משו"ז אינו מספיק העבודה שע"פ טעם ודעת כל אחד צ"ל העבודה דשטות דקדושה דוקא, שלמעלה מטעם ודעת, כמאמר³⁷ אהני לי' שטותי' לסבא.

(ז) וכן פועלים בסוף ימי הגלות, שמהפכים הרי בתר להרי בשמים, שיהי' נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני. וזוהי הכנה והקדמה קרובה לביאת משיח צדקנו, שעליו נאמר³⁸ והריחו בירתא ה', שיהי' מורח ודאי³⁹ (דזהו אחד מהסימנים עליו), יבא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו בקרוב ממש, ויבנה ביהמ"ק במקומו⁴⁰, שזהו ענין הרי בשמים כפשוטו (כפרש"י עה"פ) [ובפרטיות קאי על מעשה הקטורת כמ"ש בתרגום עה"פ, וכנ"ל בארוכה]. ושם נעשה לפניך כמצות רצונך⁴¹, שיהי' קיום המצוות בשלימות. שהכנה לכ"ז הוא שלימות המחשבה (הכוונה) והדיבור בהענינים דלע"ל, והעיקר הרצון והתשוקה להם, דרצון ותשוקה זו ישנם בכל אחד מישראל, דגם בשעת החטא היתה באמנה אתו ית'⁴², וכמדובר כמ"פ הפס"ד ברור של הרמב"ם⁴³ דכל אחד מישראל באיזה מעמד ומצב שיהי' [גם אם הוא קל שבקלים, כלשון התניא⁴⁴] רוצה לקיים רצון הבורא. וכתורת הבעש"ט⁴⁵ עה"פ⁴⁶ כי תהיו אתם ארץ חפץ, דבכל אחד מישראל נמצאים אוצרות יקרים וכו',

ויחי (כרך ו) תתשכח, ב ואילך. המשך וכנה תרל"ז
(קה"ת, תשע"ג) פי"ז (ע' טו) ואילך. ועוד

(42) תניא ספכ"ד.

(43) ספ"ב מהל' גירושין.

(44) פי"ד. פי"ח.

(45) כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות אות מד.

(46) מלאכי ג, יב.

(36) תו"א שם קיז, סע"ב ואילך.

(37) כתובות יז, א.

(38) ישע"י יא, ג.

(39) סנהדרין צג, א.

(40) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

(41) נוסח תפלת מוסף דשבת ויר"ט. ראה תר"ח

ס"פ ויחי (צה [רלו], א. צו [רלו], ג-ד). אוה"ת

אלא שהקב"ה זרע כחו, נפש השנית בישראל שהיא חלק אלקה ממעל ממש⁴⁷, בארץ, כמ"ש⁴⁸ וזרעתי לי בארץ, שהיתה ירידת הנשמה למטה, אך ירידה זו היתה בכדי שע"י הזריעה יהי' כל אחד מישראל וכללות עם ישראל באופן דראשית תבואתו⁴⁹ ועד שומלאו פני תבל תנובה⁵⁰, שתהי' עלי' נעלית יותר. דעלי' זו (שע"י הירידה) נפעלת ע"י הניצוצות דתהו שמבררים במקום הירידה (כנ"ל), כמ"ש⁵¹ ויהי בשלח פרעה, שפרעה עצמו שלח את ישראל, וכדאיתא במדרש⁵² עה"כ⁵³ ופרעה הקריב, שהקריב את לבן של ישראל לאביהם שבשמים, שזה הי' לאחר שביירו ישראל את כל הניצוצות דתהו שהיו במצרים, כמ"ש⁵⁴ וינצלו את מצרים, היינו הן הניצוצות דעלמא דאתגליא והן הניצוצות דעלמא דאתכסיא, ועי"ז הי' אח"כ ובנ"י יוצאים ביד רמה⁵⁵. וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות⁵⁶, ועד שהנפלאות שבגאולה העתידה יהיו נפלאות אפי' בערך הנפלאות שהיו בימי צאתך מארץ מצרים⁵⁷, ותביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכוון לשבתך פעלת ה' מקדש אדני' כוננו ידך, ה' ימלוך לעולם ועד⁵⁸, דרש"י⁵⁹ מפרש שמקדש אדני' כוננו ידיך יהי' רק לע"ל, אך באמת ביהמ"ק השלישי כבר קיים ועומד ומוכן גם עתה, ומה שפירש רש"י שזה יהי' רק לע"ל הוא ע"ד מ"ש הרמב"ם⁶⁰ בפ"י עולם הבא דזה שקראו אותם חכמים העולם הבא לא מפני שאינו מצוי עתה כו' אלא הרי הוא מצוי ועומד כו' ולא קראוהו עולם הבא אלא מפני שבא לאחר חיי (ועבודת) האדם בעולם הזה, וכמו"כ הוא בנוגע לבית המקדש השלישי שהוא כבר קיים עתה אלא שיתגלה לאחר (וע"י) העבודה דישראל, וואָרום משיח וואָרט אויפן לעצטן אידן שיוסיף במצוה אחת [הן במחשבה הן בדיבור והן במעשה] ועי"ז הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה⁶¹, התשועה וההצלה האמיתית והעיקרית, גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ובנ"י יוצאים ביד רמה, ולא בחפזון תצאו גו' כי הולך לפניכם ה' ומאסיפכם אלקי ישראל⁶², בקרוב ממש ובעגלא דידן.

(47) תניא רפ"ב.	(56) מיכה ז, טו.
(48) הושע ב, כה.	(57) ראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ח"א ע' תפו ואילך).
(49) ירמ"י ב, ג.	(58) בשלח טו, יז-יח.
(50) ישע"י כז, ו. וראה תו"א שמות נג, ג ואילך.	(59) עה"פ שם, יח.
(51) בשלח יג, יז.	(60) הל' תשובה ספ"ח.
(52) ראה נחחומא בשלח ח. שהש"ר פ"ב, יד.	(61) שם פ"ג ה"ד.
(53) בשלח יד, י.	(62) ישע"י נב, יב. וראה שמו"ר פ"ט, ו. ד"ה כי
(54) בא יב, לו.	בחפזון תש"ח.
(55) בשלח שם, ח.	

בס"ד. יום ב' פ' יתרו, ט"ו בשבט, ה'תשל"ח.

באתי לגני אחותי כלה¹, ומביא כ"ק מו"ח אדמו"ר [בעל ההילולא דיו"ד שבט, שהשלימות דכל ימי החודש היא ביום הט"ו, שבו קיימא סיהרא באשלמותא²] במאמרו הידוע ד"ה זה³, דאיתא במדרש⁴ דפידוש באתי לגני הוא המשכת וירידת עיקר שכינה למטה בארץ. ועיקר המשכה זו היתה כשהוקם המשכן, כדאיתא במדרש שם ואימת שרתה שכינה עלי' (בארץ) ביום שהוקם המשכן. וכמ"ש⁵ ועשו לי מקדש (ואז) ושכנתי בתוכם. והגם שגם במתן תורה היתה המשכת וירידת השכינה למטה בארץ כמ"ש⁶ וירד הוי' על הר סיני, יש לומר⁷, שעיקר הענין דהמשכת וירידת השכינה למטה בארץ הוא כשהמשכה למטה היא בפנימיות (באופן שהמטה מזדכך ומתעלה עי"ז⁸), שזהו דוקא כשהמשכה היא ע"י עבודת המטה, ולכן אומר שעיקר המשכת השכינה בארץ הי' כשהוקם המשכן, כי ההמשכה שהיתה במתן תורה היתה מצד למעלה, שלכן הי' הגילוי לפי שעה, והעילוי דהמשכת השכינה במשכן היא שההמשכה (ושכנתי בתוכם) היא ע"י עבודה ועשי', ועשו לי מקדש.

ויש להוסיף, דמעלת ההמשכה במשכן ומקדש (על ההמשכה שהיתה במתן תורה) היא לא רק מצד זה שההמשכה היא ע"י עבודה (בכלל), אלא גם מצד זה שהעבודה דועשו לי מקדש היא העבודה דאתכפיא ואתהפכא (הפיכת השטות דלעו"ז לשטות דקדושה)⁹. דגם בהמשכה שבאה ע"י עבודה, ההמשכה שע"י העבודה דאתכפיא ואתהפכא היא נעלית יותר מההמשכה שע"י עבודה בעניני קדושה¹⁰, כי יתרון האור הוא מן החושך דוקא, דע"י שהחושך נהפך לאור נעשה יתרון בהאור, כמבואר בארוכה בהמאמר¹¹.

(1) שה"ש ה, א.

(2) זחר ח"ב רטו, א. וראה גם שם ח"א קנ, רע"א. רכה, סע"ב. רמט, ב. ח"ב פה, רע"א.

(3) שניתן על ידי בעל המאמר ליו"ד שבט ה'שי"ת, יום הסתלקותו – נדפס בסה"מ ה'תשי"ז ע' 111 ואילך.

(4) שהש"ר במקומו. וש"נ.

(5) תרומה כה, ח.

(6) פרשתנו יט, כ. וראה תנחומא נשא טז, "עמד משה והורידה לארץ שנאמר וירד ה' על הר סיני". וכ"ה

במ"כ לבי"ר פי"ט, ז.

(7) וראה סה"מ תרמ"ג ע' רכב.

(8) וראה ד"ה וה' אמר המכסה גו' ה'תשל"ז ס"ה (סה"מ מלוקט ח"א ס"ע רח ואילך), דכאשר ההמשכה היא באופן שאינה פועלת העלאה בהתחתון – הגם שהחסרון הוא מצד התחתון, שאינו כלי – חסר אז (לא רק בההעלאה, אלא) גם בההמשכה.

(9) ראה בארוכה המשך ההילולא פ"ג ואילך.

(10) ראה ד"ה באתי לגני ה'תשכ"ט ס"ג. שם סי"ד (סה"מ מלוקט ח"ג ע' מב. נב ואילך). ובכ"מ.

(11) פ"א ואילך.

(ב) והנה ידוע שבמתן תורה ניתן הכח על כללות ענין העבודה. דהגם שההמשכה שע"י עבודה, ומכש"כ שע"י העבודה דהפיכת החושך לאור, יש לה יתרון על ההמשכה שהיתה (בפועל) במתן תורה, זה גופא שע"י עבודה יוכלו להמשיך המשכות אלו, הוא בכח ההמשכה שהיתה במתן תורה.

ויש לומר, דזה שבההמשכה דמתן תורה הי' (בכח) גם העילוי דההמשכה שע"י עבודה וגם העילוי דיתרון האור הבא מן החושך, הוא, כי ההמשכה דמתן תורה היתה לאחר יתרון¹² עתה ידעתי כי גדול הוי' מכל האלקים, כדאיתא בזהר¹³, שע"י שהודה יתרו ואמר עתה ידעתי כי גדול הוי' גו' אסתלק ואתייקר¹⁴ קוב"ה ביקר' עילא ותתא ולבתר יהיב אורייתא, ועי"ז (שההמשכה דמתן תורה היתה לאחר הודאת יתרו) נעשה יתרון (כביכול) בהתורה שניתנה במתן תורה (אף שניתנה מצד מלמעלה) בדוגמת יתרון האור הבא מן החושך. אלא שבמתן תורה, כיון שניתנת התורה היתה מצד למעלה (והודאת יתרו היתה רק הקדמה למתן תורה), היתרון (כביכול) בהתורה שנעשה ע"י הודאת יתרו הי' רק בכח, ועי"ז נמשכה הנתינת כח, שע"י העבודה דהפיכת החושך לאור יהי' יתרון בהאור (גם) בפועל.

(ג) ועפ"ז יש לבאר מ"ש בכמה דרושים¹⁵ שבכדי לבאר מה שקודם מ"ת הוצרכה להיות הודאת יתרו, יובן זה בהקדים מ"ש¹⁶ וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החושך [דלכאורה אינו מובן, וכמו שמדייק בזהר¹⁷ אמאי אמר וראיתי אני [שלמה המלך, החכם מכל אדם¹⁸], והלא כו"ע ידעי דא שיש יתרון לחכמה מן הסכלות. והביאור בזה¹⁹], שהכוונה בסכלות (כאן) היא (לא לשטות כפשוטה, אלא) לחכמות חיצוניות שהם סכלות לגבי חכמת התורה. ועל זה אומר וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החושך, דכמו שיתרון האור הוא מן החושך דוקא, דע"י שהחושך נהפך לאור נעשה יתרון בהאור (כמבואר בארוכה בההמשך דההילולא), עד"ז הוא בחכמה (חכמת התורה)

(12) פרשתנו יח, יא.

(13) ח"ב פרשתנו סז, ב.

(14) כן מובא הלשון בהדרושים שבהערה הבאה.

(15) אוה"ת ריש פרשתנו. ד"ה וישמע יתרו תרמ"ז (סה"מ תרמ"ז ע' עב ואילך) ותרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ע' תתסא ואילך). ד"ה ויאמר משה ה'ש"ט פ"ו (סה"מ ה'ש"ט ס"ע 56 ואילך) (וראה שם פ"ב ואילך – סה"מ שם ע' 52 ואילך).

(16) קהלת ב, יג.

(17) ח"ג מז, ב.

(18) מלכים א, ה, יא.

(19) ראה גם אוה"ת וישב רס, ב. שלח ס"ע תנו ואילך. ואתחנן ס"ע עו ואילך.

וסכלות (חכמות חיצוניות), שע"י בירור והפיכת החכמה דלעו"ז לקדושה, נעשה יתרון והוספה בחכמה דקדושה. וזהו מה שקודם מתן תורה הוצרכה להיות הודאת יתרו, כי יתרו ה' חכם גדול בחכמות חיצוניות, וע"י שהודה יתרו כי גדול הו' מכל האלקים נעשה הבירור של חכמה דלעו"ז שנהפכה לחכמה דקדושה, וע"י נעשה יתרון והוספה בחכמה דקדושה, למעלה יותר מכמו שהיא מצד עצמה. [ועפ"י יש לבאר מה שארז"ל²⁰ דהטעם שנקרא בשם יתרו הוא לפי שיתר פרשה אחת בתורה, דלכאורה הרי גם השם יתרו הוא מלשון יתרון, ולמה נקרא בשם יתרו לפני שיתר פרשה בתורה. וע"פ הנ"ל יש לומר²¹, דהשם יתרו (מלשון יתרון) שהי' נקרא בו מקודם הוא מצד יתרון ומעלת השכל, דיתרון ומעלת השכל (על המדות) הוא גם בחכמה דלעו"ז. אלא שבחכמה דלעו"ז, להיותה תכלית הישות, והנפילה שע"י המוחין דלעו"ז היא נפילה גדולה יותר מהנפילה שע"י המדות דלעו"ז²², היתרון שבה הוא ע"ד שאמר²³ כל יתרו כנטול דמי. ולאחרי שנתגייר ויתר פרשה אחת בתורה נקרא בשם יתרו בתוספות וא"ו, דוא"ו מורה על תורה²⁴ כדאיתא בזהר²⁵ שוא"ו הוא אות אמת ואין²⁶ אמת אלא תורה, להורות שהיתרון שבו הוא (לא בחכמה דלעו"ז אלא בחכמת התורה).

וצריך להבין, דמלשון הכתוב (שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החושך) משמע, דזה שיתרון האור הוא מן החושך (דע"י שהחושך נהפך לאור נעשה יתרון בהאור) הוא דבר ידוע, והכתוב מחדש, דכמו"כ הוא בחכמה וסכלות, שע"י בירור החכמה דלעו"ז נעשה יתרון בחכמה דקדושה. וצריך ביאור, דלכאורה, לאחר שידועים כבר שע"י בירור הלעו"ז (חושך) נעשה יתרון בקדושה (אור), מהו החידוש בזה שיש יתרון לחכמה מן הסכלות, ועד שאומר על זה וראיתי אני (שלמה המלך, החכם מכל אדם). וע"פ הנ"ל יש לומר, דזה שע"י שהחושך נהפך לאור נעשה יתרון בהאור הוא בהאור הבא ונמשך ע"י עבודה, שבזה שייך לומר שהעבודה דאתהפכא חשוכא לנהורא ממשיכה המשכה נעלית יותר מההמשכה שנמשכה ע"י העבודה בעניני קדושה. והחידוש דשלמה (וראיתי אני) הוא, שע"י בירור והפיכת הלעו"ז לקדושה נעשה יתרון גם בחכמת התורה. דהגם שהמשכת וירידת התורה למטה היא המשכה מצד עצמה, מצד למעלה [וכהלשון מתן תורה,

(20) שמו"ר פרשתנו פכ"ז, ח.

(21) ראה עד"ז אוה"ת פרשתנו ע' תשלא-ב. ד"ה ויאמר משה הנ"ל פ"ז (סה"מ שם ע' 58).

(22) ראה תניא ספ"ח.

(23) חולין נח, ב.

(24) ראה גם אגה"ת ספ"ד.

(25) ח"ג ר"פ ויקרא.

(26) ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח. ועוד.

מתנה מלמעלה, שלא מצד עבודת האדם], וגם מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ע"י היגיעה שלו בעסק התורה כבר ניתן למשה בסיני²⁷ (והיגיעה שלו היא לגלות²⁸ זה שניתן כבר בדרך מתנה, המשכה מלמעלה), מכל מקום, ע"י בירור הסכלות דחכמות חיצוניות והפיכתה לחכמה דקדושה [כשלומד חכמה זו²⁹ בכדי להוסיף ע"י ידיעה בעניני התורה, שע"י מתבררת חכמה זו ונכללת בתורה³⁰], נעשה יתרון בחכמת התורה, למעלה יותר מכמו שהיא מצד עצמה. ויתירה מזו, שע"י הודאת יתרו (קודם מתן תורה) נעשה יתרון גם בכללות הענין דמתן תורה. דהגם שמתן תורה היתה בדרך המשכה מלמעלה [דהענינים שבתורה שמתחדשים ע"י התלמיד ותיק שבכל דור, הגם שהענינים עצמם ניתנו כבר בסיני, המשכתם מהעלם לגילוי היא ע"י העבודה והיגיעה של התלמיד ותיק, משא"כ ההמשכה דמתן תורה היתה בדרך המשכה מלמעלה, שלא ע"י עבודה ויגיעה], מכל מקום, ע"י הבירור והפיכת החכמה דלעו"ז לחכמה דקדושה שע"י הודאת יתרו, נעשה יתרון (כביכול) גם בהתורה שניתנה במתן תורה.

ויש לומר, דהיתרון (כביכול) שנעשה בהתורה ע"י הודאת יתרו הוא, דהתורה מצד עצמה ענינה הוא המשכה מלמעלה, שעבודת המטה אינה מגיעה לשם, ומכש"כ שהעבודה דהפיכת החושך דלעו"ז לקדושה אינה מגיעה לשם כי לגבי האור דתורה אין (מלכתחילה) החושך, וע"י שמתן תורה היתה ע"י הודאת יתרו, נמשך בה העצמות שלמעלה מגדר דמעלה ומטה, אור וחושך, וע"י נתחדש, שע"י העבודה ויגיעה יוכלו לחדש בתורה³¹, לאפשה לה³², ושע"י בירור הסכלות דחכמות חיצוניות יהי' יתרון בחכמת התורה.

(27) ראה מגילת יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. שמו"ר רפמ"ז. ויק"ר רפכ"ב. ועוד.

(28) והלשון "תלמיד ותיק עתיד לחדש" הוא (כמדובר כמ"פ) שבמ"ת ניתנו רק הכללים. וגם להביאור (המשך תרס"ז ע' שפג. שם ע' שצג. ועוד) דזה שרוב הדינים דתושבע"פ שלמדו מפסוקי התורה הם לא בדרך גילוי ההעלם אלא, כמו חידוש מאין ליש" שמתחדש ע"י יגיעתם – הרי (א) כיון שגם החידושים הם ע"פ המדות שהתורה נדרשת בהן, איז זה חידוש ממש ורק, כמו חידוש מאין ליש", (ב) זה שאפשר לחדש בתורה הוא חידוש שנעשה (גם) ע"י הודאת יתרו (ע"י שיש יתרון לחכמה מן הסכלות), כדלקמן בפנים.

(29) מי ששייך לזה, אבל מי שאין ביכולתו לברר, הרי אדרבא נמשך אחריהם ח"ו (ד"ה ויאמר משה הנ"ל פ"ה – סה"מ שם ע' 56). וראה תניא ספ"ח, הובא בד"ה הנ"ל שם.

(30) ד"ה ויאמר משה הנ"ל שם. ויש לומר, דשני אופנים בזה: שע"י לימוד החכמה שלמד מיתוסף לו ידיעה בתורה, שגם אז היא נכללת בתורה, כבסה"מ ה'תש"ט שם; ולמעלה יותר – שהיא נעשית חלק בתורה, כהשבונוות וכו' שבהל' קידוש החודש להרמב"ם שנקלחו מספרי חכמי יון (רמב"ם הל' קדוה"ח ספ"ז) ואעפ"כ הם לא, אמצעים" שעל ידם יתוסף בהבנת התורה, אלא שהם נעשו חלק בתורה – ראה רמב"ם הל' קדוה"ח בסופן, ולא ישוטטו... בספרים אחרים, דרשו מעל 190 ה"ה.

(31) ויש לקשר זה עם זה שיתרו הוסיף פרשה בתורה. ולהעיר מד"ה ויאמר משה הנ"ל פ"ו (סה"מ שם ע' 57), שע"י הודאת יתרו וע"י פרשת ואתה תחזה שנתחדשה על ידו, ניתן במ"ת גם החידוש בתורה [ע"ד "תורה חדשה מאתי תצא" – ויק"ר פ"ג, ג] שיתחדש לעתיד.

(32) זח"א יב, ב.

ד) **וביאור הענין** (דהיתרון שנעשה ע"י שהודה יתרו שגדול הוי' מכל האלקים) בעומק יותר, יובן בהקדים שלכאורה אינו מובן, דלפי פשוטו שהכוונה ב"מכל האלקים" היא לע"ז, כדפירש רש"י עה"פ מכל האלקים מלמד שהי' מכיר בכל ע"ז שבעולם, מהי הרבותא בזה שהודה שהוי' גדול מכל האלקים. ויש לומר הביאור ע"פ מ"ש הרמב"ם³³ שהתחלת ענין ע"ז הוא מה שחשבו שמכיון שהקב"ה ברא את הכוכבים והגלגלים להנהיג את העולם והם המשמשים לפניו לכן ראוי לחלוק להם כבוד [וטעוּתם הי' בזה שחשבו שיש שלטון להכוכבים להשפיע בבחירתם, ולא ידעו האמת שהוא ית' משפיע על ידם כגרזן ביד החוצב³⁴]. ומזה יובן, ששלילת ענין ע"ז שייך לא רק בנוגע לכוכבים ומזלות אלא גם בנוגע לכל המדריגות דסדר ההשתלשלות (מלאכים³⁵, ספירות וכו')³⁶ שעל ידם נמשך השפע למטה. ואדרבא, כל שהמוצע הוא נעלה יותר צריך לשלול את הטעות שראוי לחלוק לו כבוד, כי הוא אינו אלא כגרזן ביד החוצב. וכמובן גם ממה דאיתא במדרש³⁷ משל למלך שנכנס למדינה והיו עמו דוכסין ואפרכין כו', שכל שהשר הוא גדול יותר, ובפרט המשנה למלך, צריך לפקחות יתירה להיות אנה נסיב מלכא. וזהו שהודאת יתרו כי גדול הוי' מכל האלקים היתה תלויה בזה שהי' מכיר כל ע"ז שבעולם, כי ע"י שהי' לו ידיעה והכרה בכל סדר ההשתלשלות, עד במדריגה הכי עליונה, ע"י דוקא³⁸ הי' יכול להיות אצלו הידיעה (עתה ידעתי) כי גדול הוי' מכל האלקים.

ויש לומר, דזהו גם הפירוש (בפנימיות הענינים) בזה שיתרו הי' כהן מדין, דמדין הוא מלשון מדין ופירוד³⁹, והתחלת ענין הפירוד הוא (כביכול) בדקות וכו' מהמדריגות הכי עליונות שבאצילות. כמרז"ל⁴⁰ עד שלא נברא העולם הי' הוא

(33) הל' ע"ז בתחלתו.

(34) סהמ"צ להצ"צ מצות מילה (דרמ"צ ו, ב). שם מצות אחדות ה' (ס, כ). ובכ"מ.

(35) ראה רמב"ם שם ה"ב. שם רפ"ב. וראה פיה"מ להרמב"ם פ' חלק יסוד החמישי.

(36) ולהעיר ממחז"ל (ספרי הובא בפרדס שער לב (שער הכוונה) פ"ב) אליו ולא למדותיו – שזהו בנוגע אצילות ולמעלה מאצילות (ראה לקו"ת הוספות לויקרא נא, ג. סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה פ"ז (ק"ז), א). ועוד. ובשרש מצות התפלה שם מקשר זה עם מ"ש הרמב"ם ביסוד החמישי).

(37) איכ"ר פ"ג, כד – הובא באוה"ת פרשתנו ס"ע תשלט ואילך לענין מה שאמר יתרו, "כי גדול הוי' מכל האלקים".

(38) דע"י שישנה הידיעה וההכרה בהעילוי ד"כל האלקים" (דקדושה, המדריגות שלמעלה), אז דוקא נרגש ההפלאה בהגדלות דהוי' שהוא גדול גם מהעילוי ד"כל האלקים".

(39) לקו"ת מטות פו, רע"א. ד"ה החלצו תרנ"ט פ"ג (סה"מ תרנ"ט ע' נה).

השייכות דיתרו כהן מדין למדין – ראה גם זהו פרשתנו סח, א, כהן מדין רוא דא אשת מדנים". וראה גם אוה"ת פרשתנו (ס"ע תשכא ואילך) ובד"ה וישמע יתרו תרמ"ז (סה"מ שם ע' עט) ותער"ה (המשך תער"ב ח"ב ע' תתסא), אלא שהביאור שם הוא כי יתרו הוא חכמה דקליפה שגורמת מדנים ופירוד.

(40) פרקי דר"א פ"ג.

ושמו בלבד, וידוע שבעד שלא נברא העולם נכלל גם עד שלא נאצל⁴¹, והיינו שדוקא קודם שנאצל ה' הוא ושמו בלבד [שהגילוי (שמו) ה' בתכלית היחוד בעצמותו ית'⁴²], אבל לאחר שנאצל (ע"י הצמצום), נעשה הגילוי בבחינת מציאות (בערך הביטול והיחוד שה' עד שלא נאצל), כביכול ענין מדון ופירוד⁴³. אלא שזה שנעשה מציאות הוא מצד הצמצום דשם אלקים, ומכיון שההעלם דהצמצום הוא רק לגבינו (היינו לגבי הגילויים שלאחרי הצמצום), והו' ואלקים כולא חד⁴⁴, לכן, גם עכשיו הם (באמת) בתכלית היחוד כמו שה' קודם שנאצל. וזהו מה שיתרו ה' כהן מדין, שהיתה לו ידיעה והכרה בכל המדרגות שנאצלו, אלא שידיעתו בהם היתה כמו שהם (מצד הצמצום) בבחינת מציאות, מדון ופירוד. ומזה נשתלשל⁴⁵ שה' כהן מדין כפשוטו, וה' מכיר בכל ע"ז שבעולם, ע"ז כפשוטה. וע"י שה' לו ידיעה והכרה בכל הדרגות (לאחרי שנאצל), בא אח"כ לידי ידיעה והכרה [והודעה והכרזה] כי גדול הו' מכל האלקים.

ה) וע"פ כל הנ"ל יש לומר, דזה שהיתרון נעשה בתורה ע"י הודאת יתרו הוא שנמשך בה העצמות (כנ"ל סעיף ג), הוא מפני שהודאת יתרו עתה ידעתי כי גדול הו' מכל האלקים היא הידיעה בהפלאות העצמות שהוא למעלה מגילויים (גדול הו' מכל האלקים). ומכיון דזה שהגיע לידיעה זו (בהפלאות העצמות) היתה ע"י הידיעה וההכרה שהיתה לו (לפני זה) בכל הדרגות גילויים שנאצלו, לכן, היתרון בתורה (המשכת העצמות) הוא באופן ששייך לגילויים, הנתינת כח לכל אחד מישראל לאפשר לה, לגלות את חלקו בתורה⁴⁶, וכפסק אדמו"ר הזקן⁴⁷ שכל אחד צריך להשיג בידיעת התורה, ולחדש בה⁴⁸, הן בפשט והן ברמז הן בדרוש והן בסוד.

(41) עבודת הקודש חלק א (חלק היחוד) פ"ב – הובא בהמשך תרס"ו ס"ע קפה. ולהעיר, שלפי אחד מהביאורים – הכוונה היא לאצילות דכללות (ד"ה צאינה וראינה תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' רצט ואילך). נסמן בספר הערכים-חב"ד כרך ד ערך אוא"ס (ה) ס"א סק"א ח"א).

(42) ראה המשך תרס"ו ע' קפג.

(43) להעיר מהידוע (לקו"ת תוריע כג. ג. ובכ"מ) שגם חו"ג דאצילות, עם היות שמאיר בהם אוא"ס ואיהו וגרמוהי חד, מ"מ, הם שני הפכים, ובכדי שיהי' התכללות ויחוד המדות .. שלא יהיו ענפין מתפרדין הוא ע"י שמאיר בהם אוא"ס "בגילוי רב יתר מכפי מדתם". ועפ"ז יש לומר, דענין "מדון ופירוד" בהדרגות שנאצלו הוא בשתיים: דע"י שהם בבחינת מציאות – הם נפרדים כביכול מאוא"ס, ככפנים; ושהם נפרדים זה מזה, "ענפין מתפרדין". ועפ"ז יומתק השייכות דדרגות הנאצלות ל"מדין", מדין מלשון ריב ומדון.

(44) ראה זור ח"ב קסא, א. ח"ג רסד, א.

(45) להעיר מד"ה וידעת תרנ"ו (סה"מ תרנ"ו ע' נה ואילך) שבכדי שלא יהי' נתינת מקום לע"ז צ"ל הידיעה שהו' ואלקים כולא חד.

(46) ראה שער הגלגולים הקדמה יז. שער רוח"ק בענין היחודים על קברי הצדיקים הקדמה ב (קח, ב). הל' ת"ת שבהערה הבאה.

(47) בהל' ת"ת שלו פ"א ה"ד.

(48) שם פ"ב ה"ב. ובאגה"ק סכ"ו (קמה, א) שזהו (החיוב לחדש) "הן בנגלה הן בנסתר".

ויהי רצון שכן תהי' לנו, שכל אחד יעשה כהנ"ל, ונזכה לראות בגלוי איך שכל ישראל הם ממלכת כהנים וגוי קדוש⁴⁹, שכל אחד מישראל יהי' במעמד ומצב של שר⁵⁰ כפשוטו, כי ע"י ההחלטה ללמוד את התורה ולקיימה גם כשהוא במצב של עוני, הרי כהבטחת חז"ל⁵¹ כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר, שכשמחליט ללמוד ולקיימה מעוני הנה מיד לאחר ההחלטה⁵² הוא לומדה ומקיימה מעושר, מעושר אמיתי בגשמיות וברוחניות גם יחד, ומוסיף בלימוד התורה בנגלה ובחסידות, ולימוד מביא לידי מעשה⁵³ – קיום המצוות בהידור, און מ'ברענגט אַראָפּ משיח צדקנו למטה מעשרה טפחים בקרוב ממש, ויבנה בית המקדש במקומו ויקבץ נדחי ישראל⁵⁴, והיתה לה' המלוכה⁵⁵, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(49) פרשתנו יט, ו.

(50) ראה פרש"י שם שפירוש כהנים הוא שרים.

(51) אבות פ"ד מ"ט.

(52) כי מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה (קידושין מ, א), שהכוונה בזה (בפשטות) היא שזה נחשב כאילו עשה. ולהעיר משר"ע אור"ח סתקע"א ס"ג.

(53) קידושין שם, ב. ב"ק יז, א.

(54) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

(55) עובדי' א, כא.

פתח דבר למאמר ד"ה באתי לגני תשל"ח (ב)

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"ק פ' יתרו, כ"ב שבט, יום ההסתלקות של הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע ז"ע – הננו מוציאים לאור את המאמר ד"ה באתי לגני גו', שנאמר בהתוועדות דיום ב' פ' יתרו, ט"ו בשבט ה'תשל"ח.

מערכת „אוצר החסידים"

עש"ק כ"ב שבט תשמ"ט (ה' תהא שנת משיח טובה)
שנת המאתיים להולדת כ"ק אדמו"ר הצמח צדק,
ושנת הארבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א,
ברוקלין, נ"י.

חלק משיחת יום א' פ' צו, ב' ניסן ה'תשמ"ח

מהורש"ב⁶, ויום התחלת הנשיאות⁷ דכ"ק מו"ח אדמו"ר⁸ נשיא דורנו, אשר, יום זה (ב' ניסן) הוא יום מיוחד בחיי הנשיא, ויום מיוחד בענין הנשיאות — התחלת הנשיאות של נשיא דורנו, הכוללת את כל המשך הנשיאות⁹ עד ביאת גואל צדק.

ועפ"ז מובן, שבבוא יום ב' ניסן בכל שנה ושנה, ניתוסף עליו גדול יותר¹⁰ בענין הנשיאות.

ב. ויש להוסיף ולבאר הקשר והשייכות להענין ד'והחי יתן אל לבו' — הוספה בענין החיים:

א. בהמשך להמדובר לאחרונה אודות הענין ד'והחי יתן אל לבו'¹ — מובן, שכל תאריך שאירע בו ענין מיוחד בחיי האדם, כשחוזר ונשנה מידי שנה בשנה, צריך להביא לידי הוספה בענין החיים, כמדובר לעיל² בנוגע ליום הולדת, ועד"ז מובן גם בנוגע ליום נישואין³, וכיו"ב.

ואם הדברים אמורים בנוגע לחייו הפרטיים דכאו"א מישראל — בנוגע לנשיא ישראל («הנשיא הוא הכל»⁴) על אחת כמה וכמה שמאורעות מיוחדים בחייהם מביאים הוספה בענין החיים («והחי יתן אל לבו»), הן בנוגע להנשיאים עצמם (שיתוסף אצלם שלימות נעלית יותר לגבי השלימות שלפנ"ז⁵), והן בנוגע לפעולת השפעתם בכל ישראל, צאן מרעיתם.

ועד"ז בנדו"ד — ב' ניסן — יום ההסתלקות-הילולא דכ"ק אדמו"ר

(6) להעיר, שביום ההילולא מתעלים «כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו» (אגה"ק סי' ז"ך וכו'). סידור עם דא"ח שער הל"ג בעומר. ובכ"מ), ונמצא, שיום זה כולל כל (ששים) שנות חייו דכ"ק אדנ"ע (תרכ"א — פר"ת).
(7) כמארז"ל על הפסוק (קהלת א, ה) «זרח השמש ובא השמש», «עד שלא תשקע שמשו של צדיק זה הוא מזריח שמשו של צדיק אחר» (קה"ר עה"פ. יומא לח, ב).

(8) בנו יחידו: בנו — שירש המלכות והנשיאות (ראה רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ז), ואינו צריך משיחה (שם ה"ב), ויחידו — שאין מקום למחלוקת כו' (שם), ונעשה מלך ונשיא תיכף ומיד.
(9) נוסף לכך שלהיותו ממלא מקומם של הנשיאים שלפניו, ה"ז כולל גם כל משך הנשיאות דקודמיו.
(10) כציווי והוראת חז"ל «מעלין בקודש» (ברכות כח, א. ושו"ג). ולהעיר מהמבואר באגה"ק (סי'ד) בנוגע לראש השנה*, ש«בכל שנה ושנה יורד ומאיר . . . אור חדש עליון יותר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה».

(* ראש בזמן, ודוגמתו בנפש — נשיא ישראל, הראש דבניי (כבהערה 12).

(1) לשון הכתוב — קהלת ז, ב.
(2) שיחות: כ"ה אדר ס"ב. ש"פ ויקרא ר"ח ניסן ש.ז. ס"ד (נדפסו בסה"ש תשמ"ח ח"א ע' 332 ואילך; ע' 343 ואילך).
(3) להעיר מהשקו"ט הידועה אם נישואין ה"ע חד-פעמי שהוא פעולה נמשכת, או שבכל יום הוה קנין חדש (ראה מפענח צפונות ע' קלה. וש"ג).
(4) פרש"י חוקת כא, כא.
(5) שהרי כאו"א מישראל הוא בחזקת כשרות (רמב"ם הל' קידוה"ח (שיעור דימים הסמוכים) פ"ב ה"ב. ועוד), ועאכ"כ — נשיא ישראל, שכל עניניהם בשלימות כו'.

שמבאר רבינו הזקן באגה"ק¹⁹).
ונמצא, שעיקר ענין החיות דכל אברי
הגוף קשור עם הלב, כי, הדם ("הוא
הנפש") שבלב (לא רק גילוי והמשכה
ממנו) מתפשט בכל אברי הגוף ממש²⁰.

זאת ועוד:

חיות — קשורה עם תנועה²¹.
וענין התנועה הוא בלב דוקא, שנמצא
תמיד בתנועה של רצוא ושוב, "דפיקו
דלבא"²², והדם שבו — בתנועה תמידית,
סיבוב והילוך בכל אברי הגוף (כמבואר
באגה"ק¹⁹), משא"כ הכבד והמוח שאינם
בתנועה.

ועד"ז בנשיא ומלך, "לב כל קהל
ישראל" — "אשר יוציאם ואשר
יביאם"²³, שעל ידו נעשה (גם)²⁴ המשכת
חיות לבני".

ובבוא יום התחלת הנשיאות (בי ניסן)
מידי שנה בשנה, ניתוסף עוד יותר בענין
ה"לב", היינו, הוספה בענין החיים —
"והחי יתן אל לבו", ועד שנמשך מבחינת

אודות נשיא ומלך — פוסק הרמב"ם¹¹
שהוא "לב כל קהל ישראל"¹². והרי ענינו
של הלב הוא — שבו משכן "הדם הוא
הנפש"¹³ המחיה את כל הגוף.

ובפרטיות יותר:

"מלך" — ר"ת מוח לב כבד¹⁴, "תלת
שליטין אינון — מוחא לבא וכבדא"¹⁵.

והחילוק שביניהם¹⁶:

המוח — הוא הראש דחיות הגוף, כי,
עיקר משכנה והשראתה (של הנשמה)
היא במוחו (של אדם) ומהמוח מתפשטת
לכל האברים, וכל אבר מקבל ממנה
חיות וכח הראוי לו לפי מזגו ותכונתו¹⁷,
ולכן, המוח מושל ושולט על אברי הגוף
להנהיגם כרצונו.

הכבד — כולו דם (קרוש)¹⁸.

ואילו הלב — הוא חיות הגוף עצמו,
להיותו מקום משכן "הדם הוא הנפש",
ועל ידו נעשה, התפשטות והילוך החיות
. המלוּבשת בדם הנפש היוצא מהלב
אל כל האברים, וסובב סובב הולך הרוח
חיים והדם תוך תוך כל האברים והגידים
המובלעים בהם וחוזר אל הלב כו" (כפי

(19) סימן לא.

(20) ולכן, המשכת החיות מהמוח לכל האברים היא
גם באופן של התחלקות, ש"כל אבר מקבל ממנה חיות
וכח הראוי לו לפי מזגו ותכונתו", משא"כ המשכת
החיות מלב הלב היא לכל האברים בשוה, שכולם
מקבלים את הדם שבלב, עצם החיות (וראה גם
קונטרס משיחות ש"פ בא ס"ב (נדפס בסה"ש תשמ"ח
ח"א ע' 222 ואילך). וש"נ).

(21) כידוע ש"תנועה" היא סימן על "חיות" — כל
חי מתנועע.

(22) ראה לקו"ת שה"ש שם. ועוד.

(23) פינחס כז, יז.

(24) נוסף על פעולת הראש ומוח — מורה-דרך
ומנהיג לכל ישראל, "אשר יוציאם ואשר יביאם"
(וראה רמב"ם הל' מלכים ספ"ד).

(11) הל' מלכים פ"ג ה"ו.

(12) נוסף לכך שהוא "ראש" (ש"א טו, יז. ועוד).
"ראש הדור" (תנחומא חוקת כג. במדבר פ"ט, כח).
וראה תניא פ"ב: ראשי אלפי ישראל שגשמותיהם הם
בבחי' ראש ומוח כו' ראשי בני ישראל שבדורים.

(13) ראה יב, כג.

(14) מגן אבות להרשב"ץ פ"ה מ"ט. ערכי הכינויים
(לבעל סה"ד) בערכו. ניצוצי אורות וניצוצי זהר
לזח"ב קג, א.

(15) זח"ב שם.

(16) ראה גם לקו"ת שה"ש לג, ד. ובכ"מ.

(17) תניא פנ"א.

(18) פרש"י ד"ה הכבד — חולין קט, ב.

שנות הנשיאות במדינה זו, עשר שנים בחיים חיותו בעלמא דין (ת"ש – תש"י), ול"ח שנים (תש"י – תשמ"ח) דפועלה נמשכת, הוספה בהפצה דתומ"צ בכלל והמעיינות בכללם, ע"פ דרכיו אשר הורנו.³¹

ולהעיר, שמ"ח בגימטריא „חיל", ובגימטריא ב"פ כ"ד, ענין ד„ושמתי כדכד שמשותף"³² – כמבואר הענין ד„כדכד" בלקו"ת³³, וכן בדרושי הצ"צ³⁴, ועד"ז בנוגע ל„חיל", וכן „חיים" – שענינים אלו נתבארו בדרושי חסידות, וחלקם נלקטו בספר הליקוטים לדרושי הצ"צ (שבהם נכלל גם מדרושי אדמו"ר האמצעי ואדמו"ר הזקן), והם גם היסוד³⁵ לדרושי רבותינו נשיאינו שלאח"ז, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא

„מחי' חיים יתן לך חיים"²⁵, עד לחיים גשמיים כפשוטם.

ג. האמור לעיל (הוספה בענין החיים), מודגש ביותר בב' ניסן דשנה זו – ס"ח שנה (פר"ת – תשמ"ח) לנשיאות כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ס"ח בגימטריא²⁶ „חיים".

ויש להוסיף, ע"פ סגנון ולימוד אאמו"ר ע"ד הרמז – שמספר ס"ח העולה מצירוף האותיות ד„חיים" (ב' יו"דין ומ"ח)²⁷ מכון לחילוקי התקופות במשך ס"ח שנות הנשיאות דנשיא דורנו:

נתבאר במק"א²⁸ ששלושים שנות נשיאותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר בחיים חיותו בעלמא דין (פר"ת – תש"י) נחלקות (בכללות) לג' תקופות של עשר שנים²⁹: עשר שנים ראשונות – במדינה ההיא, עשר שנים שניות – במדינות פולין וכו', ועשר שנים האחרונות – במדינה זו, בחצי כדור התחתון.

ועפ"ז י"ל, שב' היו"דין ד„חיים" רומזים לעשור הראשון והשני דנשיאותו, והאותיות מ"ח („חיים") רומזים למ"ח³⁰

שנות פעולה בהפצת המעיינות חוצה גם בחצי כדור התחתון, וח' – שמונה שנים של הוספה גם לגבי השלימות דארבעים שנה, הוספה במספר הקשור עם ענין הגאולה (ראה ערכין יג, ב. ובכ"מ).

(31) אגה"ק סכ"ז.

(32) ישעי' נד, יב.

(33) ראה כד, ד ואילך. כו, ג ואילך.

(34) אוה"ת ראה ע' תשעה ואילך. ועוד.

(35) ועל יסוד זה – בנוי ההמשך שלאח"ז. –

ופשוט שיש בכאו"א דהנשיאים ענין בפ"ע (שהרי כל נשיא הוא „מאור" בפ"ע), ובאופן של חידוש, עד לחידוש שלא בערך, לגבי הנשיאים שלפניו, כולל ובמיוחד – חידוש בתורתם, פנימיות התורה (הקשורה ומאוחדת עם גולה דתורה*).

(*) החל מרבינו הזקן, כמודגש בשמו – „שניאור", חיבור ב' האורות דנגלה דתורה ופנימיות התורה (לקו"ד ח"א פג, א. וראה לקו"ש חט"ז ע' 38 ואילך. וש"ס), ועד"ז אצל רבותינו נשיאינו שלאח"ז (אף שבפרטיות מציון בזה חילוקי אופנים ושינויים בין נשיא לנשיא). ולהעיר גם מהידוע שרבותינו נשיאינו דייקו לקבל „סמיכה" לפני הנישואין (ראה לקו"ש ח"א ע' 53. ועוד).

(25) יומא עא, א.

(26) ולהעיר, שענין הגימטריא – מספר, שייך לכל, אפילו לפשוט שבפשוטים וקטן שבקטנים.

(27) להעיר מביאורי הענין דלולב (בגימט' חיים) מנענעו ש„יגע לחזה שלו ממש" (סידור אדה"ז קודם הלל). ולהעיר מביאורי אאמו"ר בענין (רבי) „חייא ר"חיים" (ע"פ הנסמך בס' המפתחות).

(28) לקו"ש חט"ז ע' 303 ואילך. וראה לקו"ש חט"ז ע' 142.

(29) להעיר, שבחיי האדם נחשבות כל עשר שנים לתקופה בפ"ע – ראה אבות ספ"ה.

(30) עד ברמז בפרטיות יותר: מ' – ארבעים*

(*) להעיר ממאד"ל (ע"ז ה, ב) „לא קאי איניש אדעת' דרבי עד ארבעים שני'".

שמקבלים חיותם מהמלך, אלא גם לאידך גיסא – שמציאותו של המלך תלוי בהעם, "אין מלך בלא עם"⁴¹, כלומר, אע"פ שנקראים "עם, מלשון עוממות . . רחוקים ממעלת המלך", הרי, ביחד עם זה (ואדרבה – בגלל זה)⁴² פועלים הם את המלכות – המלך.

וכמודגש גם בהכתרת המלך – שהעם מכריזים "יחי המלך" (כפי שמצינו גם במלכות⁴³ בית דוד⁴⁴), שבזה מודגש גם שפעולת העם היא בחיי המלך, חיים של מלך⁴⁵.

ה. ע"ז מובן גם בנדו"ד – "חיים" שנה לנשיאותו של נשיא דורנו:

נוסף על האמור לעיל ע"ד ההוספה בענין החיים (מידי שנה בשנה, ועאכ"כ בשנה זו שסימנה "חיים") לכל אנשי הדור ע"י נשיא הדור – הרי, גם אנשי הדור פועלים הוספה בענין החיים אצל נשיא הדור, כאמור לעיל בענין ההכרזה "יחי המלך".

ובאותיות פשוטות:

לאחרי שישנה השלימות ד"חיים" שנה לנשיאותו (פעולתו ועבודתו) דנשיא דורנו – צ"ל הוספה עיקרית

דורנו, אשר, ע"י העיון במקומות אלו יתוסף ביאור בהאמור לעיל ע"ד העילוי המיוחד דשנה זו, בבחינת "תן לחכם ויחכם עוד"³⁶.

ד. ויש להוסיף בכהנ"ל – בעומק יותר.

ובהקדמה, שביחס שבין העם לנשיא ומלך – ב' קצוות:

מחד גיסא – תנועה של רוממות והבדלה, "משכמו ומעלה גבוה מכל העם"³⁷, "עם" דייקא, "מלשון עוממות, שהם דברים נפרדים וזרים ורחוקים ממעלת המלך"³⁸. וכמודגש בענין היראה והביטול – "שום תשים עליך מלך, שתהא אימתו עליך"³⁹.

ולאידך גיסא – תכלית הקירוב, כאמור, שהמלך הוא "לב כל קהל ישראל", והרי אין לך קירוב גדול יותר מקירוב הלב⁴⁰ לאברי הגוף, כאמור, שהדם שבלב עצמו נמצא בתמידות בכל האברים, "התפשטות והילוך החיות מהלב אל כל האברים . . כהלכתו תמידי כסדרו . . (ש)כל האברים מקושרים יחד ומקבלים חיותם . . מהלב".

ויתירה מזה:

הקירוב שבין המלך להעם הוא לא רק ביחס להמשכת החיות דכל העם,

41) שעהיה"א שם. וראה בחיי וישב לח, ל. שם ר"פ בלק. כד הקמח ע' ר"ה (ב). ספר החיים פ' גאולה פ"ב. עמה"מ שער שעשועי המלך רפ"א.

42) "כי אילו אפילו היו לו בנים רבים מאד, לא שייך שם מלוכה עליהם, וכן אפילו על שרים לבדם, רק ברוב עם דוקא הדרת מלך" (שעהיה"א שם).

43) ראה מ"א א, לד-לט – בנוגע לשלמה.

44) ועד"ז בדוד (שם, לא) – אבל לא בנוגע לענין ההכתרה.

45) ובזה גופא – "יצלח מלכא . . כי התפלה על החיים וההצלחה" (רד"ק עה"פ שם, לד).

36) לשון הכתוב – משלי ט, ט.

37) שמואל א ט, ב. נתבאר באוה"ת וירא כרך ד תשסד, ב. שה"ש כרך ב' ע' תידי-טו. ועוד.

38) שעהיה"א פ"ז (פא, ב).

39) שופטים יז, טו. סנהדרין כב, א (במשנה).

40) יותר מהמות, ראש החיות, וגם הנהגתו אברי הגוף היא בדרך של ציווי ופקודה כו' (היפך תנועת הקירוב).

מצינו ב' דרשות בחז"ל: (א) "כוכב" קאי על כאו"א מישראל⁵⁰, (ב) "כוכב" קאי על מלך המשיח⁵¹.

ונתבאר במק"א⁵² שאין סתירה בדבר⁵³ (ואדרבה, ב' המאמרים מסייעים זה לזה) — ע"פ הידוע⁵⁴ שבכאו"א מישראל יש ניצוץ מנשמת משיח, היא בחי' היחידה שבנפש כאו"א, שהיא ניצוץ מהיחידה הכללית, נשמתו של משיח צדקנו⁵⁵.

ונמצא, שבנוגע למלך המשיח מודגש ביותר הקשר והשייכות לכל ישראל — שעצם נשמתם, בחי' היחידה⁵⁶, היא ניצוץ מנשמתו של משיח, ולכן, גם הענין ד"אין מלך בלא עם" (תוכן הכרות העם, "יחי המלך") הוא בהדגשה יתירה אצל מלך המשיח — "דרך כוכב מיעקב", כוכב דכללות ישראל, הקשור עם גילוי "דרך כוכב מיעקב" אצל כאו"א מישראל, התגלות בחי' היחידה שלו.

סה"ש תשמ"ח ע' 347 ואילך

בענין החיים (גם) ע"י פעולת העם שמכריזים, "יחי המלך", שתוכנה של הכרזה זו — שכבר הגיע הזמן להקיצו ורננו שוכני עפר — כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו ועד להקיצו ורננו דוד מלכא משיחא!

וזהו גם מה שמרעיש בעקבתא דמשיחא ע"ד הצורך להכריז, "עד מתי", שעי"ז מקרבים ומזרזים את הגאולה⁴⁶ — די"ל, שנוסף על הדגשת הצפי', הבקשה והדרישה על הגאולה [שיבוא משיח צדקנו בפועל ממש, באופן דמראה באצבעו ואומר זה⁴⁷, הנה המלך המשיח, בשר ודם, כפס"ד הרמב"ם⁴⁸, "יעמוד מלך מבית דוד וכו' ויקבץ נדחי ישראל"], יש בהכרזה זו גם התוכן דענין ההכתרה — "יחי המלך", שעי"ז פועלים ביאת דוד מלכא משיחא.

ו. ויש להוסיף, שאצל מלך המשיח מודגשת יותר שייכותו לכאו"א מישראל (נוסף לכך שכל מלך הוא "לב כל קהל ישראל") — שלכן, בכחו וביכולתו דכאו"א מישראל לפעול הענין ד"יחי המלך":

על הפסוק⁴⁹ "דרך כוכב מיעקב"

(50) ירושלמי מעשר שני פ"ד ה"ו.
(51) ירושלמי תענית פ"ד ה"ה. רמב"ן עה"פ. ועוד.
(52) לקו"ש ח"ב ע' 599. שם ע' 692 בהערה. ובכ"מ.
(53) ובפרט ע"פ הידוע שכל הפירושים בפסוק אחד שייכים זל"ז (ראה לקו"ש ח"ג ע' 782. ובכ"מ).
(54) מאור עינים ס"פ פינחס. וראה גם סה"מ תרמ"ג ע' ע.

(55) רמ"ז לזח"ג רס, ב. אוה"ת נצבים ע' א'רעו.
סה"מ תרכ"ז ע' טז. ד"ה והניף תרח"ץ. סה"מ תרצ"ט ע' 207. ועוד.
(56) להעיר, שמקום משכן בחי' היחידה הוא בלב (ראה המשך תער"ב ח"א ע' נט), די"ל דוגמתו בכללות ישראל, יחידה הכללית דמשיח — מלך המשיח, "לב כל קהל ישראל".

(46) ראה שיחת אחש"פ תרצ"ט (הועתקה בחוברת "כרם חב"ד" — ניסן תשמ"ז ע' 65). וראה שיחת ז' מרחשון תשמ"ו. לקו"ש וישב תשמ"ז בסופו. ובכ"מ.
(47) ע"ד מחז"ל — שמור"ש ספכ"ג. פרש"י בשלח טו, ב.
(48) הלי' מלכים ספ"א.
(49) בלק כד, יז.

- ה -

דסדר ההשתלשלות (מלאכים³⁷, ספירות וכו'³⁸) שעל ידם נמשך השפע למטה. ואדרבא, כל שהמוצע הוא נעלה יותר צריך יותר לשלול את הטעות שראוי לחלק לו כבוד, כי אם הוא אינו אלא כגריזן ביד החוצב, וכמובן גם ממה דאיתא במדרש³⁹ משל למלך שנכנס למדינה והיו עמו דוכסין ואפרכין כו', שכל מה שהשר הוא גדול יותר, ובפרט המשנה למלך, צריך לפקחות יתירה להיות אגא נסיב מלכא, וזהו שהודאת יתרו כי גדול הוי' מכל האלקים היתה תלויה בזה שהי' מכיר כל ע"ז שבעולם, כי ע"ז שהי' לו ידועה והכרת בכל סדר ההשתלשלות, עד במדריגה הכי עליונה, ע"ז דוקא⁴⁰ הי' יכול להיות אצלו הידיעה (עתה ידעתי) כי גדול הוי' מכל האלקים.

ויש לומר, וזהו גם הפירוש (בפנימיות הענינים) בזה שיתרו הי' כהן מדון, דמדין הוא מלשון מדון ופירוד⁴¹, והתחלת ענין הפירוד הוא מהמדריגות הכל עליונות שבאצילות.

כמז"ל⁴² עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד, וידוע שבעד שלא נברא העולם נכלל גם עד שלא נאצל⁴³, והיינו שדוקא קודם שנאצל הי' הוא ושמו בלבד [שהגילוי (שמו) הי' תכלית היחוד בעצמותו ית'⁴⁴], אבל לארי שנאצל (ע"י הצמצום), נעשה הגילוי בבחינת מצאות (בערך הביטול והיחוד שהי' עד שלא נאצל), ענין מדון ופירוד⁴⁴. אלא שזה שנעשה בבחינת מצאות הוא מצד הצמצום דשם אלקים, ומכיון שההעלם דהצמצום הוא רק לגבינו (היינו לגבי הגילויים שלאחרי הצמצום), והוי' ואלקים כולא חד⁴⁵, לכן, גם עכשיו הם

(37) ראה רמב"ם שם ה"ב. שם רפ"ב. וראה פיה"מ להרמב"ם פ' חלק יסוד החמישי.
(38) ולהעיר ממחז"ל (ספרי הובא בפרדס שער לב (שער הכוונה פ"ב) אליו ולא למדותיו - שזה בנוגע אצילות ולמעלה מאצילות (ראה לקו"ת הוספות לויקרא נא, ג. סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה פ"ז (ק"ז, א). ועוד. ובשרש מצות התפלה שם מקשר זה עם מ"ש הרמב"ם ביסוד החמישי.

(39) איכ"ר פ"ג, כד - הובא באוה"ת פרשתנו ס"ע תשלט ואילך לענין מה שאמר יתרו כי גדול הוי' מכל האלקים.
(40) דע"י שיטת הידיעה וההכרה בהעילוי ד"כל האלקים" (המדריגות שלמעלה), אז דוקא נרגש ההפלא בהגדלות דהוי' שהוא גדול גם מהעילוי ד"כל האלקים".

(41) לקו"ת מטות פו, רע"א. ד"ה החלצו תרנ"ט פ"ג (סה"מ תרנ"ט ע' נה).
השינויות דיתרו כהן מדון למדון - ראה גם זה פרשתנו סח, א "כהן מדון רזא דא אשת מדנים". וראה גם אוה"ת פרשתנו (ס"ע תשכא ואילך) ובד"ה וישמע יתרו תרמ"ז (ע' עט) ותער"ה (המשך תער"ב ח"ב ע' תתסא), אלא שהביאור שם הוא כי יתרו הוא חכמה דקליפה שגורמת מדנים ופירוד.

(42) פרקי דר"א פ"ג.
(43) עבודת הקודש חלק א (חלק היחוד) פ"ב - הובא בהמשך תרס"ו ס"ע קפה. ולהעיר, שלפי הביאור אגד - הכוונה היא לאצילות דכללות (ד"ה צאינה וראינה תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' רצט ואילך). קנסמן בספר הערכים-חב"ד כרך ד ערך סוא"ס (ה) סוא"ס סק"א ח"א).
(44) ראה המשך תרס"ו ע' קפג.

(44*) להעיר מהידוע (לקו"ת תזריע כג, ג. וככ"מ) שגם חו"ג דאצילות, עם היות שמאיר בהם וא"ס ואיהו וגרמוהו חד, מ"מ, הם שני הפכים, ובכדי שלהי' "התכללות ויחוד המדות . . . שלא יהיו ענפין מתפרדין" הוא ע"י שמאיר בהם וא"ס "בגילוי רב יתור מכפז מדתם". ועפ"י יש לומר, דענין "מדון ופירוד" במדרגות שנאצלו הוא בשמים: דע"י שהם בבחינת מצאות - הם נפרדים מאוא"ס, ככפנסים; ושהם נפרדים זה מזה, "ענפין מתפרדין". ועפ"י יומתק השינויות דדרגות הנאצלות ל"מדיון", מדיון מלשון ריב ומדון.
(45) ראה זהר ח"ב קטא, א. ח"ג רסד, א.

צילום כתי"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א - הגהה על מאמר ד"ה באתי לגני תשל"ח

נדפס לעיל ע' מו-מז

**נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
לשלוח לאנ"ש שי' בכל מרחבי תבל
לקראת יום ההילולא יו"ד שבט ה'תשל"ח**

הילולא והתועדויות פעילות והמשכם ופירותיהם בכל הימים שלאחריהם ועד
שיקויים היעוד ויהי בשלם סוכו, כי על המצירים לעמך תפול עליהם אימתה ופחד
ועמך תטעמו בהר נחלתך בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בברכה

/מקום החתימה/

(הוספה לאחר זמן)

והמשכם: הפעולה עצמה נמשכת ו(נוסף ע"ז) פירותיהם – ומעלה בכאו"א, וכמובן גם מרד"ה
באתי לגני (דההילולא).

ויהי בשלם סוכו: תהלים עו ג.

תפול . . נחלתך: בשלח (טו, טז-יז), שיעור היומי בחומש.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

חיילי בית דוד

תלמידי התמימים השוהים

ב-770 – בית חיינו – בית משיח

להצלחה רבה ומופלגה בכל עניניהם

מתוך הרחבה ומנוחת הנפש

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ובפרט בהענין הכי עיקרי שהזמן גרמא

בקבלת פני משיח צדקנו – כ"ק אדמו"ר שליט"א

יחד עם כל בני ישראל שליט"א בכל מושבותיהם

תיכף ומי"ד ממ"ש, נאוו!

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכיו"ר

יה"ר שיראה רוב נחת מתלמידיו,

חסידיו ושלוחיו ומכלל ישראל

ותיכף ומי"ד ממ"ש נראה בעיני בשר

בקיום נבואתו העיקרית – בשורת הגאולה –

"לאלתר לגאולה" ו"הנה זה משיח בא"

ובעגלא דידן יתגלה לעין כל

ויוליכנו קוממיות לארצנו הק'

ויבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל

בגאולה האמיתית והשלימה

נאו מי"ד ממ"ש ממש!